

Täysistunto

Keskiviikko 23.3.2022 klo 14.02—17.31

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 17.31.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.02—15.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—17.31).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 17.3.2022 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 20-28/2022 vp.

3. Keskustelualoite pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta

Keskustelualoite KA 1/2022 vp

Keskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on ajankohtaiskeskustelu pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta. Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Erkki Tuomioja. Seuraavat puheenvuorot käyttävät pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lulu Ranne. Tämän jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan aikaa puolitoista tuntia. — Keskustelu, edustaja Tuomioja.

Keskustelu

14.03 **Erkki Tuomioja sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Venäjän hyökkäys Ukrainaan on käänteentekevästi muuttanut koko Euroopan turvallisuusympäristöä. Julma ja provosoimaton hyökkäys on merkinnyt vastakkainasettelun, suursodan uhan ja alastoman voimapolitiikan paluuta kansainvälisiin suhteisiin. Erityisesti Pohjoismaissa, jotka

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

ovat pitkään tehneet työtä rauhanomaisuuteen, oikeudenmukaisuuteen ja sopimusten kunnioittamiseen ja luottamukseen perustuvan yhteistyövaraisen turvallisuuden eteen, tämä on koettu raskaana ja pelkojakin herättävänä pettymyksenä. Se ei tarkoita sitä, että visiomme kansainvälisestä järjestyksestä olisi ollut väärä. Päinvastoin nyt on toimittava entistä määrätietoisemmin sellaisen maailmanjärjestyksen hyväksi, joka ei hyväksy sotimista, ihmis-oikeusrikkomuksia ja kestäväntöntä, ekologista ympäristöämme tuhoavaa kehitystä.

On kuitenkin nyt voimakkaasti reagoitava siihen, miten voimapolitiikka ei ole kadonnut ja miten sitä käytetään Euroopan sydämessä. Pohjoismaat ovat muun Euroopan tavoin reagoineet yhdenmukaisesti Ukrainaa vastaan käynnistettyyn sotaan ja ovat monin tavoin tukemassa Ukrainan puolustustaistelua ja toteuttamassa Venäjään kohdistettuja pakotteita. Kaikki Pohjoismaat ovat myös lisäämässä puolustukseen tarvittavia resursseja. Samaten Pohjoismaiden puolustusyhteistyötä tullaan tehostamaan sekä omin toimin että yhdessä EU:n ja Naton kanssa riippumatta siitä, millaisiin mahdollisiin tuloksiin nyt käynnissä oleva turvallisuuspolitiikan arviointi johtaa. Emme tee tätä siksi, että haluaisimme sotia, vaan siksi, että haluamme pitää Pohjolan sotilaallisten konfliktien ulkopuolella.

Meidän täytyy Pohjolassa olla valmiita vastaamaan erilaisiin sekä perinteisiin että hybridi-vaikuttamiseen liittyviin uhkiin, mutta yhtä tärkeätä on, että käytämme kokemustamme ja voimavarojamme konfliktien ennaltaehkäisemiseen ja niiden rauhanomaiseen ratkaisuun. Tässä meillä on edelleen paljon annettavaa. Pohjoismainen yhteistyö on edelleen yhtä vakaalla pohjalla kuin 60 vuotta sitten, jolloin sen puitteet määrittelevä Helsingin sopimus allekirjoitettiin. Turvallisuusympäristön muuttuessa yhteistyön arvo vain lisääntyy.

Herra puhemies! Palasimme eilen Malmössä pidetystä Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnosta, jossa kävimme keskustelua Ukrainan sodasta. Olimme erittäin yksimielisiä tilanteen vakavuudesta sekä pohjoismaisen yhteistyön tarpeesta. Keskustelua käytiin myös teemaistunnon alkuperäisen teeman, pohjoismaisen hyvinvointimallin, ympärillä. Ukrainan kriisi on todistanut sen, ettei turvallisuus ole irrallinen kokonaisuus vaan merkittävä osa hyvinvointimalli-käsitettä. Pohjoismaiden välillä on valinnut rauha yli 200 vuoden ajan. Pohjoismainen yhteistyö on voinut keskittyä maiden integraatioon ja kehitykseen. Pohjoismaista hyvinvointimallia arvostetaan laajalti maailmalla Pohjoismaiden merkittävimpänä saavutuksena. Ei ole turvallisuutta ilman hyvinvointia eikä hyvinvointimallia ilman turvallisuutta.

Pohjoismaat ovat uusien haasteiden edessä, ja tässä tilanteessa pohjoismainen malli joutuu koetukselle. Ukrainan sota vaikutuksineen sekä taloudellinen epävarmuus, eriarvoistuminen ja huoltosuhteen heikentyminen väestön ikääntymisen vuoksi ovat esimerkkejä valitsevista haasteista. Jotta voisimme varautua tulevaan, haluamme tehdä kriittisen arvion pohjoismaisen mallin nykytilasta ja haasteista. Mallin kulmakivi on luottamus — kansalaisten luottamus toisiinsa, valtioon ja siihen, että teemme enemmän tai vähemmän oikeita asioita oikeaan aikaan. Meidän on vaadittava tätä, sillä ilman luottamusta emme saa ylläpidettyä edes yhteiskunnan perustoimintoja.

Herra puhemies! Suomi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuuskaudellaan esittänyt tulevaisuuskeskustelujen järjestämistä. Ajatuksena on, että Pohjoismaiden neuvosto käy pääministerien kanssa laajemman tulevaisuuskeskustelun syksyllä 2022. Tässä keskustelussa eduskunnalla on mahdollisuus esittää omia näkemyksiään pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta. Tasa-arvo, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja oikeusvaltioperiaatte ovat Pohjolan kivijalka.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnalla on visio sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä Pohjolasta, turvallisesta ja kansalaisille rajattomasta Pohjolasta sekä kansainvälisestä ja tulevaisuusorientoituneesta Pohjolasta. Olemme ohjelmassamme esittäneet kyberturvallisuusstrategiaa sekä Ruotsin ja Suomen välisen varautumisyhteistyön laajentamista muihin Pohjoismaihin. Olemme esittäneet ulkopoliittisen sekä huoltovarmuusyhteistyön tiivistämistä.

Jokainen kansanedustaja kohtaa työssään pohjoismaisen yhteistyön. Se on luonteeltaan laajaa ja koskettaa pitkälti kaikkien eduskunnan valiokuntien toimialueita. Sitä käydään koko ajan, ei vain Pohjoismaiden neuvostossa. Yhteistyöhön liittyy suurta, joskus käyttämättä jäänyttä potentiaalia. Toivon eduskunnalta rohkeutta ja visionääristä keskustelua pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Blomqvist.

14.09 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies, värderade talman! Olemme tänään Pohjolan päivänä kokoontuneet yhteen keskustelemaan pohjoismaisen yhteistyön nykytilasta sekä tulevaisuuden haasteista ja mahdollisuuksista. Haluan heti aluksi kiittää Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskuntaa tästä erinomaisen tärkeästä keskustelualoitteesta, joka osaltaan on osoitus vahvasta, demokratiaa korostavasta pohjoismaisesta arvopohjastamme.

Me olemme viimeisen kuukauden aikana nähneet sekä erittäin karulla että surullisella tavalla, mihin demokratian ja sananvapauden tukahduttaminen ja autoritaariset valtarakenteet voivat pahimmillaan johtaa. Tänään ja tässä tilanteessa tasan 60 vuotta virallista pohjoismaista yhteistyötä raamittavan Helsingin sopimuksen solmimisen jälkeen on mielestäni entistäkin tärkeämpää, että me yhdessä käymme avointa vuoropuhelua yhteistyön suunnasta ja yhteisen Pohjolan tulevaisuudesta.

Hyvät kuulijat! Pohjoismaat tuomitsevat Venäjän käynnistämät sotatoimet jyrkästi ja yksimielisesti. Vastauksena Venäjän hyökkäykselle Pohjoismaiden ministerineuvosto teki 3. päivänä maaliskuuta päätöksen kaiken Venäjä-yhteistyönsä jäädyttämisestä.

Nykyinen tilanne korostaa entisestään yhtenäisyyden ja yhteistyön merkitystä sekä Pohjoismaiden, EU:n että laajemman kansainvälisen yhteisön raameissa. Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston viimevuotisen puheenjohtajuuskauden motto oli ”Pohjoismaat yhdessä”. Vaikka turvallisuuspoliittinen tilanne oli tuolloin vielä toinen, puheenjohtajakautemme viesti sopii tähän hetkeen edelleen hyvin. Turvallisuus on yhteistyötä. Yhdessä olemme vahvempia. Itse näkisin, että Venäjän hyökkäyksen voi arvioida vaikuttavan pohjoismaiseen yhteistyöhön ennen kaikkea niin, että me pyrimme tiivistämään yhteistyötämme entistäkin määrätietoisemmin.

Bästa åhörare! Värderade talman! De nordiska statsministrarna enades 2019 om en gemensam nordisk vision: Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. Det är den här visionen som utgör ramen för det nordiska samarbetet. Målsättningen främjas under tre strategiska prioriteringsområden: ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Det är också de här prioriteringarna som ministerrådets handlingsplan för åren 2021—2024 bygger på.

Hållbarhet och integration är även frågor som våra medborgare prioriterar högt. Vi kan och bör sträva efter att vara ledande inom den gröna omställningen. Samtidigt vill vi se ett

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

allt mera integrerat Norden där medborgarna kan studera, arbeta och driva företag över våra gränser på lika villkor. Integrationsmålet bygger också på ett starkt samarbete inom kultur- och utbildningsområdet och jag vill understryka att den här principen står fast även i fortsättningen.

Arvoisa puhemies! Pohjolan vapaan liikkuvuuden tilapäinen rajoittaminen pandemia-aikana on saanut osakseen runsaasti huomiota, ja aivan aiheesta. Vapaa liikkuvuus kuuluu pohjoismaisen integraation ja yhteenkuuluvuuden keskeisiin rakennusaineisiin, ja maiden asettamat rajoitukset osuivat kipeästi erityisesti raja-alueidemme ihmisten arkeen. Samalla on mielestäni hyvä pitää mielessä, että pandemia aiheutti ennennäkemättömän vakavan ja nopeasti leviävän globaalien terveyskriisien. Valmiita ratkaisumalleja ei ollut. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että pohjoismainen yhteistyö on kestänyt pandemian ajan haasteet ilman pysyviä vaurioita. Suomen puheenjohtajuuskaudella käynnistimme myös selvityksiä oppiaksemme koronakriisin seurauksista.

Pandemia on myös muistuttanut meitä pohjoismaisen yhteistyön tärkeydestä. Yhteistyö on yhteinen etumme, ja tämä on se kantava ajatus, jota meidän tulee nyt konkretisoida. Samalle ajatukselle rakentui viimevuotisen puheenjohtajuuskaudemme oma aloite pohjoismaisen huoltovarmuus- ja varautumisyhteistyön tiivistämisestä. Haluan korostaa, että tällä alueella intressimme Pohjoismaiden neuvoston kanssa ovat yhteneväiset: haluamme tiiviimpää yhteistyötä, joka vahvistaa valmiuttamme erilaisten kriisien kohtaamiseen.

Arvoisa puhemies! Päätän puheenvuoroni onnitteeluihin: Sen lisäksi, että virallisen pohjoismaisen yhteistyön juridinen pohja, Helsingin sopimus, täyttää tänään 60 vuotta, on tänä vuonna kulunut 70 vuotta Pohjoismaiden neuvoston perustamisesta. Pohjoismaiden neuvosto on keskeinen osa sitä yhteistyötä, jolla me yhdessä rakennamme kestäväää ja integroitunutta Pohjolaa. Onneksi olkoon, gratulerar! — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ranne.

14.14 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Kriisit voivat jakaa Pohjoismaita tai ne voivat yhdistää sitä. Korona jakoi kansalaisia erityisesti alkuvaiheessa. Päätöksiä tehtiin ilman yhteistä pohjoismaista tilannekuvaa ja linjauksia. Lakeja ja ohjeistuksia tulkittiin kirjavasti. Pohjoismaisia asukkaita, yrityksiä, opiskelijoita, työntekijöitä, apua antavia ja apua tarvitsevia ei kohdeltu kaikilta osin tasapuolisesti. Tämä kriisi rikkoi Pohjolan asukkaiden välisiä, erotti, loukkasi ja suututti. Valitettavasti myös rajoitusten purkamista on edelleen toteutettu epätasaisesti. Yhteistä tilannekuvaa ja linjauksia kaivataan edelleen.

Tästä Pohjolan arkea rikkoneesta kriisistä on mahdollista oppia paljon. Haavat ovat jo umpeutumassa. Meillä on lukuisia selvityksiä ja arviointoja siitä, missä onnistuttiin, mikä meni pieleen ja miten virheet vältetään jatkossa. Seuraavaksi tarvitaan konkreettisia tekoja, ja katse kohdistuu pohjoismaisiin hallituksiin.

Nyt korona on kuitenkin huolistamme pienimpiä, ja ajatuksemme ovat Ukrainassa. Venäjän julma hyökkäys Ukrainaan on karmea ja epäinhimillinen rikos, joka yhdistää maailmaa, myös Pohjoismaita ja meitä päättäjiä. Tämä on inhimillistä. Mutta tarvitsemmeko aina jonkun tragedian ennen kuin ymmärrämme, mitkä ovat kaikkein tärkeimmät velvollisuutemme? Hyökkäyksen tulisi muistuttaa meitä kaikkia siitä, mitkä ovat itsenäisten valtioiden ydintehtäviä: suojella kotimaataan ja kansalaisiaan, huolehtia turvallisesta, sujuvas-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

ta ja kohtuuhintaisesta arjesta, huoltovarmuudesta ja nyt erityisesti Venäjä-riippuvuuksien purkamisesta sekä ihmisten, yritysten ja talouden suojelemisesta kriisien vaikutuksilta.

Arvoisa puhemies! Myös pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus löytyy Pohjolan valtioiden ydintehtävistä. Pohjoismaiden tulee vahvistaa sellaista yhteistyötä, joka tukee ydintehtävien toteutumista, vahvistaa kykyämme huolehtia valtioidemme ja kansalaistemme turvallisuudesta ja hyvinvoinnista.

Suomen puheenjohtajuuskauden ohjelmassa on useita ajankohtaisia ehdotuksia, vaikka maailma onkin muuttunut sen julkaisemisen jälkeen. Ohjelmassa puhutaan kestävyyydestä, ja nostan siitä erikseen esiin taloudellisen kestävyuden. Se on tärkein kivijalka, jotta voimme huolehtia ydintehtävistämme. Ydintehtävistä todellakin huolehditaan parhaiten vakaan talouden pohjalta.

Myös maamme ja kansalaistemme turvallisuudesta huolehtiminen onnistuu parhaiten, kun talous on kunnossa. Turvallisuus on laaja käsite ja edellyttää muun muassa fyysisestä ja kyberturvallisuudesta huolehtimista sekä vahvaa huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Ohjelmassamme esitetään, että Pohjolle luodaan muun muassa yhteinen kyberturvallisuusstrategia. Rajaturvallisuus on myös keskeinen osa turvallista Pohjolaa. Kansalaisten rajaton Pohjola mahdollistetaan huolehtimalla rajaturvallisuudesta. Me kaikki haluamme, että hyvä — Pohjoismaiden ydintehtävien toteutumista tukeva — ylittää pohjoismaiset rajat sujuvasti ja nopeasti. Rajojen on kuitenkin aina suojeltava maita ja niiden kansalaisia turvallisuus-, terveys- ja hyvinvointiuhkilta.

Turvallisuuden kannalta keskeisten huoltovarmuuden, omavaraisuuden ja kriisivalmiuden parantamiseen tähtäävää konkreettista yhteistyötä on lisättävä merkittävästi. Pohjoismaiden on irtauduttava hallitusti venäläisestä energiasta ja vahvistettava energiahuoltovarmuutta. Meidän on varmistettava, että emme aja alas toimivaa energiantuotantoa ja korvaa sitä huoltovarmuuden kannalta tai teknistaloudellisesti heikoilla ratkaisuilla. Vety ja pienydinvoimateknologiat ovat jo kypsymässä. Meidän on tiivistettävä pohjoismaista yhteistyötä niin, että nämä ratkaisut saadaan mahdollisimman nopeasti, kustannustehokkaasti ja laajasti käyttöön.

Toivotan teille kaikille hyvää ja turvallista Pohjolan päivää.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt siirrytään vastauspuheenvuorojen pitämiseen. Niiden kesto voi olla kaksi minuuttia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.19 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä pohjoismaisen yhteistyö on malliesimerkki maailmalle siitä, miten naapurivaltiot voivat yhteistyötä rakentaa pitkäjänteisesti ja monipuolisesti. Tällaisissa kriisioloissa kuin juuri tänään se ennestään vain korostuu.

Pohjoismaista yhteistyötä on voitu vertailla myöskin kansainvälisesti — usein on kysytty, miten se toimii — itselläni on ollut tilaisuus. Muun muassa Keski-Aasiassa viisi valtiota, jotka itsenäistyivät Neuvostoliitosta, ovat hakeneet myöskin yhteistyömuotoja, ja siinäkin kontekstissa tämä pohjoismainen malli on monella tapaa toimiva. Ehkäpä se olisi toimiva myöskin tässä Ukrainan järkyttävässä tilanteessa, jossa isovenäläis-Putin toteaa, että Kiovan Rusj on ollut se alkuperäinen venäläisten yhteisalue, jossa valkovenäläiset ja vähävenäläiset ja isovenäläiset ovat yhdessä asustaneet, ja nyt sitten väkipakolla tätä viedään uudestaan yhteen. Ehkäpä siihen sopisi hyvin tämä pohjoismainen malli, nimittäin viikingistähän useimmat Pohjoismaat liikkeelle lähtivät, ja kuitenkin siitä on syntynyt useita it-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

senäisiä, hyvin toimeentulevia, erinomaisia kansallisvaltioita, jotka hakeutuvat yhteyteen. Tässä on juuri sitä mallia, millä tavalla kansainvälisen järjestelmän pitäisi toimia — eikä tällaisella aggressiivisella valtapolitiikalla.

Arvoisa puhemies! Yksi kysymys tuossa oli esillä. Tuolla Pikkuparlamentin edustalla oli pohjoismainen lippu, suunniteltu 1960-luvulla. Minä tiedän, että pohjoismaisessa neuvostossa on tämä joutsenlippu, joka poikkeaa pohjoismaisista ristilipuista, mutta lupasin tähän istuntoon tuoda oman ideani siitä, mikä se yhteispohjoismainen lippu voisi olla. Se tietenkin olisi punapohjainen, lähtien siis Tanskan lipusta, joka on se ensimmäinen skandinaavinen risti, ja risti olisi keltainen mutta kolmoisristinä eikä kaksoisristinä niin kuin Norjan lipussa, ja keltainen risti on keskellä, sitten sininen ja sitten valkoinen. Itse asiassa tarjoan sitä tietysti pohjoismaiseksi yhteiseksi lipuksi, tunnukseksi, mutta arvoisa puhemies, se olisi ollut Suomen virallinen lippu ilman sisällissotaa. Nimittäin se oli itsenäisyys-senaatin hyväksymänä Suomen kauppalippuna käytössä vuosina 1917 ja 1918, ja siinä olisi ehkä mallia pohjoismaiselle yhteiselle lipulle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Puisto.

14.22 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Omassa eduskuntatyössäni pohjoismainen yhteistyö on varmasti eniten läsnä Itämeren parlamentaarikkokonferenssin BSPC:n kautta, jonka Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja olen. Tämä parlamentaarinen yhteistyöelinhän on lähtenyt Suomen aloitteesta käsin vuodesta 1991, ja siinä ovat Pohjoismaat hyvin aktiivisesti mukana ja myös muut Itämeren alueen valtiot — Baltian maat, Puola, Saksa — sekä alueellisia lainsäädäntöelimiä. Myös Ahvenanmaalla on hyvin aktiivinen valtuuskunta tässä. Mukana on myös erilaisia institutionaalisia, parlamentaarisia yhteistyötoimijoita, myös Pohjoismaiden neuvosto. Nyt viime aikoina venäläisten ja Venäjän toiminta on keskeytetty myös tässä meidän parlamentaarikkokonferenssissa näiden Ukrainan valitettavien tapahtumien johdosta.

Meillä kyllä on tässä Itämeri-parlamenttikonferenssissa myös syvä huoli. Se on perinteisesti ollut ympäristöasioista — rehevöityminen, biodiversiteetti, myös Itämeren pohjaan upotetut ammuksiset — ja nyt sitten vielä tästä turvallisuusnäkökulmasta. Tällä hetkellä parlamentaarikkokonferenssi on 30 vuotta vanha ja sitä johtaa Ruotsin edustaja Pyry Niemi. Me näkisimme, että tämä tilanne edellyttää nyt meidän osaltamme sopeutumista ja nimenomaan entistä tiiviimpää yhteistyötä nimenomaan nykyisten toimijoiden kanssa yhteistyössä. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: — Edustaja Rydman.

14.23 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaat ovat Suomelle luontaisin ja tärkein viiteryhmä kansainvälisesti. Ne ovat sitä historiallisesti, kielellisesti ja kulttuurisesti. On myös todettava, että pohjoismaisen yhteistyön saralla on saavutettu jo varhaisessa vaiheessa varsin paljon. On syytä muistaa, että esimerkiksi työvoiman vapaa liikkuvuus toteutui Pohjoismaiden välillä jo kauan ennen kuin Euroopan unionista vielä mitään tiedettiin.

On tietysti ikävää, että korona-aikaan tähän on tullut merkittäviä säröjä eikä esimerkiksi vapaata liikkuvuutta ole voitu soveltaa samaan tapaan kuin normaalioloissa. Toisaalta on syytä muistaa sekin, että jos halutaan, että meillä on yhtenäiset pohjoismaiset käytännöt tä-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

mäntyyppisissä poikkeustilanteissa, niin se edellyttäisi myöskin yhteistä näkemystä siitä, kuinka pandemiaa torjutaan. Jos joku Pohjoismaista tekee kovasti erilaisia ratkaisuja, niin silloin se väistämättäkin näkyy sitten rajoillakin tällaisessa tapauksessa. Nyt on kuitenkin sinänsä kaikesta tämänhetkisestä maailmanpoliittisesta traagisuudesta huolimatta ilo nähdä, että Pohjoismaat jälleen ehkä madaltavat rajaasteitaan ja toimivat yhteisesti yhteisen, ehkä aika eksistentiaalisenkin uhan edessä, kun Venäjä on raakalaismaisesti hyökännyt naapurimaataan Ukrainaa vastaan.

Pohjoismaisessa yhteistyössä on kuitenkin edelleen paljonkin hyödyntämätöntä potentiaalia. Keskeistä tässä on tietysti se, että olemme tehneet vähän erityyppisiä kansainvälisiä valintoja. Kaikki eivät ole EU:n jäseniä, kaikki eivät ole Naton jäseniä. Toivoisin, että jonakin päivänä olisivat, ja ehkä olemme nyt lähempänä kuin koskaan sellaista tilannetta, jolloin Pohjoismaat voisivat kaikki olla yhdessä Naton jäseniä. Tämä osaltaan tekisi myöskin Pohjoismaista aika vahvan yhteisen toimijan Naton sisällä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ovaska.

14.26 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Vi behöver stärka samarbetet i de nordiska länderna. Samtidigt behöver vi bedöma hur vi bäst kan öka säkerheten i Östersjöregionen.

Olimme juuri Malmössä Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa, ja siellä turvallisuuskysymykset nousivat tietysti tärkeimmäksi aiheeksi koko keskustelussa. Tämä tilanne osoittaa, että jokainen Pohjoismaa kantaa myös huolta siitä, miten turvallisuustilannetta pystytään parantamaan Itämerellä ja miten meistä jokainen pystymme vastuumme kantamaan siitä.

Helsingin sopimus, joka nyt on 60-vuotias, on aikoinaan tehty edistämään nimenomaan, totta kai, kulttuurisia suhteita mutta myös kaikkea sitä yhteistyötä Pohjoismaiden välillä, mitä on ajateltu tarpeelliseksi. Kysymys kuitenkin nousee nyt esiin, että olisiko sopimusta syytä päivittää. Sitä on muutamaan kertaan päivitetty, mutta ajat ovat muuttuneet huomattavasti: Pohjoismaat torjuvat yhdessä ilmastomuutosta, meidän pitää varautua entistä paremmin erilaisiin kriiseihin, myös ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön on mahdollista entisestään tiivistyä niin kun on nähty — silloin 60 vuotta sitten tämä puoli jätettiin kokonaan, ymmärrettävistä syistä, tällaisen sopimuksen ulkopuolelle. Eli kriisivarautumista, enemmän yhteistyötä myös näilläkin sektoreilla, kysyisin ministeriltä.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja Berg.

14.27 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallinen Pohjola on yksi Suomen Pohjoismaiden neuvoston kuluva vuoden puheenjohtajuusohjelman teemoista ja aiheena ajankohtaisempi kuin ehkä pitkään aikaan. Euroopan muuttunut turvallisuustilanne tuo ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön entistä keskeisemmäksi. Sitä on syytä kehittää ja syventää jatkossa. Vaikka Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut ovat tähän mennessä olleet erilaisia, on kuitenkin selvää, että kiinnostusta yhdessä toimimiseen myös tällä saralla on.

Tärkeä osa varautumista on huoltovarmuus, joka on myös luonteva ja ajankohtainen alue yhteistyön kehittämiseksi jatkossa. Jo ennen Ukrainan sotaa huoltovarmuusyhteistyön

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

kehittäminen on ollut yksi aihepiireistä, joita Suomi on aktiivisesti pitänyt esillä esimerkiksi toimiessaan viime vuonna Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajanaan.

Luottamukseen ja toisten ymmärtämiseen perustuva ystävyys- ja naapuruussuhde kantaa pitkälle ja toimii alueellisesti ihmisten hyvinvoinnin ja vakaan yhteiskunnan pohjana. Pohjoismaat ymmärtävät toisiaan ja voivat luottaa toisiinsa. Kuvaavaa on myös se arvostus, jolla Pohjoismaihin suhtaudutaan maailmalla ja joka varmasti osittain on Pohjoismaiden välisen yhteistyön tulosta.

Entistä tärkeämpää näinä aikoina on, ettei keskinäisen yhteistyön tekemistä lopeteta vaan ymmärretään sen merkitys myös laajemman rauhan edistämisen ja ylläpitämisen kannalta. Yhteinen tuki demokraattisemman ja rauhanomaisemman maailman puolesta on nyt tärkeämpää kuin koskaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaunisto.

14.29 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaiden yhteistyö on kaikille Pohjoismaille se luonnollisin viiteryhmä, ja me teemme nyt jo merkittävän määrän yhteistyötä eri politiikan saroilla, ja esimerkiksi puolustuksen ja turvallisuuden suhteen Nordefcon kautta työ on erittäin laadukasta. Tämä turvallisuusyhteistyö on keskeistä Pohjoismaille, mutta se on keskeistä myös koko Euroopalle. Se johtuu siitä, että Pohjoismaiden strateginen sijainti suhteessa Itämereen ja arktiseen alueeseen on aivan ratkaisevaa Venäjän oman turvallisuusrakenteen kannalta. Tätä yhteistyötä pitää ehdottomasti vahvistaa, ja mielestäni Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys selkeyttäisi näitä askelia kohti parempaa tulevaisuutta.

Toisena asiana, arvoisa puhemies, haluaisin nostaa esiin Pohjoismaille luonnollisen vahvuuden eli teknologisen innovatiivisuuden ja sitä kautta teknologiaomavaraisuuden parantamisen ja sitä koskevan yhteistyön vahvistamisen. Esimerkiksi tekoälyn kehitys tulee muuttamaan maailmaa enemmän kuin me ehkä edes osaamme tänä päivänä arvioida ja enustaa, ja tässä on aivan varmaa, että yhteisessä viitekehyksessä ja -ryhmässä, mikä olemme, Pohjoismaat, pystyisimme luomaan sellaista vahvuutta jälleen kerran koko Euroopalle, mitä me ehdottomasti tarvitaan. Ei ole vahinko, että Yhdysvallat ja Kiina ovat näihin asioihin niin vahvasti panostaneet ja vieneet sitä omaa osaamistaan eteenpäin. Nyt on aika Pohjoismaiden ryhdistäytyä tässä yhteispelissä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen.

14.31 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oikein hyvää ja turvallista Pohjolan päivää! Venäjän hyökkäys yhdisti Euroopan mutta myös meidät pohjoiset maat. Eilen päättyneessä Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa Malmössä koimme syvää yhteenkuuluvuutta, luottamusta ja yhteistä vastuuta. Pohjoismaat ovat osa länttä. Tarvitsemme toisiamme. Pohjoismaiden yhteistyö on tärkeämpää kuin koskaan, siitä olimme hyvin yksimielisiä. Tuomitsimme yhdessä Venäjän hyökkäyksen. Kaikki Pohjoismaat lisäävät puolustuksen rahoitusta. Tämä alue halutaan pitää konfliktien ulkopuolella. Turvallisuus ja huoltovarmuus koetaan tärkeäksi osaksi pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa.

Pohjoismaiden neuvosto täyttää 70 vuotta, ja Helsingin sopimuksestakin on 60 vuotta. Meidän tulee edelleen ponnistella yhteisten arvojen pohjalta. Jokainen ihminen on mittaa-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

mattoman arvokas. Jokaisen ihmisen henki on arvokas. On aika auttaa yhdessä Ukrainaa ja sieltä tulevia pakolaisia. Taistellaan yhdessä demokratian, vapauden, oikeudenmukaisuuden, sopimus pohjaisen yhteiskunnan ja rauhan puolesta.

Turvallisuusmaisemamme on muuttunut peruuttamattomasti. On aika tiivistää yhteistyötä yli rajojen ja liittoumien.

Tulevina vuosina meidän tulee tehdä yhdessä työtä myös kansalaisten resilienssin, sielotyön, vahvistamiseksi. Näin lujitamme pohjoismaista identiteettiä, yhteenkuuluvuutta ja luottamusta. Kysyn ministereiltä: kuinka varmistamme sen, että Pohjolan ihmiset kokevat yhteyttä ja tukevat toisiaan ja puhaltavat yhteen hiileen myös vaikeiden aikojen keskellä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harjanne.

14.33 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvää Pohjolan päivää kaikille! Pohjoismaat ovat yhdessä ja erikseen menestystarina — sapluuna, josta haetaan mallia monessa asiassa ympäri maailman. Tuoreessa World Happiness Indexissä, eli tässä onnellisuusmittauksessa, Pohjoismaat löytyvätkin sijoilta 1, 2, 4, 6 ja 7. Pohjoismaat ovat paitsi hyviä maita asua ja elää meille, joilla on onni täällä elää, myös vakauttava voima maailmassa ja suuri osaamisen keskittymä, joka auttaa taklaamaan nykyisiä — ja voi olla, että jatkossa vielä entistä enemmän — nimenomaan erilaisia globaaleja haasteita, kuten ilmastonmuutosta ja luontokatoa. On siis kaikki syyt tehdä tiivistä yhteistyötä Pohjoismaiden kesken oikeastaan kaikilla saroilla ja olla yhdessä vieläkin enemmän.

Tämä oli hyvä huomio siitä, että ehkä koronan tuotua rajoja takaisin tietyllä tavalla on entistä tärkeämpää huolehtia, että ne rajat häipyvät mahdollisimman paljon. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon tavoite maailman parhaiten integroidusta alueesta on erinomainen.

Tässä kurjassa ajassa, vaarallisessa ajassa Venäjän hyökättyä Ukrainaan ulko- ja turvallisuuspolitiikka tietysti korostuu agendalla. Nähdäkseni edustajien Rydman ja Kaunisto huomio on aivan oikea. Jo nykyisissä rakenteissa on kaikki syyt tehdä mahdollisimman tiivistä yhteistyötä myös tällä saralla, mutta jos kaikki Pohjoismaat olisivat Naton jäseniä, se kyllä mahdollistaisi tässäkin uuden, entistäkin saumattomamman yhteistyön. Ja itse uskon, että se vahvistaisi jokaisen Pohjoismaan, koko Pohjolan ja Euroopan turvallisuutta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

14.35 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Bästa talman! Vi är vana att leva från kris till kris. Pandemin har drabbat oss i två år och kriget är i full gång i Europa, men den största krisen pågår hela tiden, och det är ju klimatkrisen. Vi har bevis från många undersökningar att de nordiska länderna har klarat sig globalt bäst när det gäller pandemin, och det beror på vår universella välfärdsstatsmodell. Denna modell måste utnyttjas även när vi påskyndar den gröna omställningen. Ett momentum för detta är nu. Det är inte bara en klimatfråga, men även en geopolitisk fråga.

Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on tuonut karulla tavalla esille riippuvuutemme Venäjän fossiilisista energialähteistä. Joka päivä Eurooppa rahoittaa sadoilla miljoonilla Putinin julmaa sotaa. Tämän on yksinkertaisesti loputtava, vihreää siirtymää on

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

nopeutettava. Kysyisinkin hallituksen edustajilta: millä tavoin voimme yhdessä Pohjoismaiden kanssa nopeuttaa investointeja uusiutuviin ja katkaista energiariippuvuutemme Venäjästä? Olisi kiinnostavaa kuulla esimerkiksi ministeri Haavistolta, miten tämä ilmastönäkökulma esiintyy esimerkiksi nyt, kun Pohjoismaiden hallitusten edustajat käyvät Pohjoismaiden muuttunutta turvallisuuspoliittista tilannetta läpi. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

14.37 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Norden är på många sätt världens bästa regionbrand. Det finns bara positiva saker man kopplar till begreppet Norden, och som det har kommit upp här i många talturer så kunde också vårt krigförande grannland kanske titta på Norden och fundera på hur man bygger ett hållbart, demokratiskt och fredligt samhälle. Utan att desto mera gå in på det här med säkerhetspolitik så vill jag konstatera, liksom ledamot Harjanne och Kaunisto här, att visst skulle det ju också stärka det nordiska samarbetet om vi skulle ha samma försvars- och allianslösning.

När man funderar på det här med nordisk identitet och Norden som brand så är det ju skäl att börja med ungdomarna. Det borde vara lika naturligt för en finländare att tänka sig att man söker sig till Sverige, Norge eller Danmark för att studera som att studera i Finland, och på samma sätt borde det vara lika naturligt för en svensk att studera i Norge, Danmark eller Finland, men så är det tyvärr inte i dag.

Tällä hetkellä opiskelu Pohjoismaissa ei ole automaattinen tai edes välttämättä houkutteleva vaihtoehto jokaiselle pohjoismaiselle nuorelle. Ja tähän pitäisi saada muutos, jos me haluamme oikeasti rakentaa yhteistä pohjoismaista identiteettiä.

Vi har svåra och komplicerade ansökningsförfaranden. Man måste översätta sina betyg, de är inte automatiskt ekvivalenta — det är en jobbig process. I stället kunde vi ha gemensamma ansökningsportaler, ekvivalenta examina efter gymnasiet, kanske också gemensamma inträdesprov, och framför allt: när man väl kommer ut ur universitetet så ska de examina som man har avlagt också vara automatiskt giltiga i de olika nordiska länderna. I dag händer det lätt så att värdet på en examen märkbart sjunker när man flyttar till nästa land. Man måste komplettera, det är en jobbig process, det är en långsam process. Om vi på riktigt skulle bygga en gemensam nordisk studiemarknad skulle vi på ett dramatiskt sätt öppna för nya möjligheter för våra ungdomar och stärka den nordiska identiteten.

Eli jos vahvistaisimme tätä yhteistä pohjoismaista opiskelumarkkinaa, niin dramaattisella tavalla saisimme silloin myöskin vahvistettua meidän nuorten mahdollisuuksia ja kykyä kokea itsensä aidosti pohjoismaisiksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Östman.

14.40 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det nordiska samarbetet är världens äldsta samarbete av sitt slag och därför tycker jag att det är värt att notera inom detta särskilda debatt- och diskussionstillfälle, samtidigt som vi kan gratulera de politiker som i tiden insåg vikten av ett intensifierat nordiskt samarbete.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

No, millaisesta yhteistyöstä on kyse? Yhteistyö on ensinnäkin poliittista, taloudellista ja kulttuurista, ja lähtökohtana on keskittyminen aloihin, joissa yhteispohjoismaiset toimet luovat lisäarvoa maille ja niiden asukkaille.

Värderade talman! För den enskilda medborgaren märks kanske inte alltid det nordiska samarbetet utåt, ja, kanske till och med inte ens här bland oss ledamöter, förutom för dem av oss som sitter med i internationella organ eller samnordiska organisationer. Därför tycker jag det vore viktigt att vi blir bättre på att kommunicera vad som är viktigt i det nordiska samarbetet, vad som görs och vad som kommer att göras.

Försvarssamarbetet har lyfts fram. Det här behöver naturligtvis prioriteras och intensifieras, och det är bra att man nu vaknat på riktigt på båda sidorna om Bottenviken och Östersjön.

Pohjoismaiden yhteisenä tavoitteena on myös kansainvälisesti vahva Pohjola, joka on eurooppalaisen ja globaalin yhteistyön tärkeä vaikuttaja. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää tiiviimpää yhteistyötä erityisesti EU:ssa.

Den nordiska arbetsgemenskapen arbetar för ett förstärkt Norden i världen och är en viktig medspelare europeiskt och globalt. Jag tror att vi måste inse att vi också arbetar eller spelar på samma arbetsmarknad: samtidigt som vi är konkurrenter så är vi en gemensam arbetsmarknad och vi har samma utmaningar i alla nordiska länder, så vi borde samverka för att öka arbetskraftsinvandringen gemensamt. — Tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Turtiainen.

14.42 **Ano Turtiainen vkk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomessa puhutaan usein pohjoismaisuudesta, ja monilla on tarve mieltää Suomi osaksi skandinaavista perhettä. Suomi on kuitenkin kulttuurisesti ja kielellisesti eniten lähellä Viroa. Itse asiassa kaikkein läheisin kieli on karjalan kieli.

En malta tässäkään yhteydessä olla mainitsematta Suomessa nyt olevaa Nato-kiimaa. Kun Ruotsi mahdollisen Suomen Nato-jäsenyyden jälkeen Naton ulkopuolisena maana tekee Pähkinäsaaren rauhan, voi tässäkin salissa hymy hyytyä. Puolueettomalle ja Naton ulkopuoliselle Ruotsille olisimme hyvä välikappale heidän valtapolitiikkansa edistämiseen. Näin pohjoismainen yhteistyö jatkuisi entisenlaisena, eli Suomen ja suomalaisten nöyryytämisenä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä, ja hänen jälkeensä ulkoministeri Haavisto.

14.43 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa 90-luvun alkupuolella otin sellaisen kannan, jota ei ole tarvinnut sittemmin tarkistaa — päinvastoin se on kasvanut korkoa tässä vuosien mittaan ja erityisesti viime kuukausien aikana. Nimittäin sen, että Suomen olisi pitänyt heti ensi tilassa liittyä Natoon Neuvostoliiton kaaduttua ja sillä aikaisella liittymisellä aiheuttaa myös Ruotsille se tilanne, että Ruotsilla olisi ollut intressi liittyä Natoon. Nythän tässä kävi juuri päinvastoin, eli Suomi ei sinne Natoon liittynyt vaan Ruotsi liittyi EU:hun ja loi Suomelle paineen liittyä EU:hun, jonne Suomi intresinsä vastaisesti liittyi ilman Nato-jäsenyyttä. Se oli huono ratkaisu. Jos olisi mennyt toi-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

sin, jos historia olisi kirjoitettu niin kuin olisin toivonut, kenties Naton kilven suojaan olisi voitu perustaa jonkinlainen pohjoismainen yhteisö, kenties Pohjoismaiden yhteisvaluutta, ilman Etelä-Euroopan maita, jotka hoitavat taloutensa huonommin. Nyt näin ei käynyt, ja täytyy menetellä tässä tilanteessa, mikä meillä nyt on, niillä välineillä, mitä meillä on käytettävissämme. Yhä edelleen täytyy todeta, että jos Suomi ja Ruotsi sinänsä pääsisivät jollain tavalla Naton jäseniksi, niin se varmasti olisi vakauttava tekijä niin maailmassa, Euroopassa kuin Pohjolassakin. Eli siihen tietysti pitäisi pyrkiä, jos siihen vain keino löytyy.

Toinen tärkeä asia pohjoismaisessa yhteistyössä, jonka haluan ottaa esille, on se, että meillä on useita yhteisiä intressejä Euroopan unionin sisällä, siellä vaikuttamiseen, vaikka onkin niin, että muut Pohjoismaat ovat toimineet EU-politiikassakin järkevämmän kuin Suomi — lähtien Norjasta, joka jäi koko unionista ulos, mutta myös muut maat ovat ottaneet erityissopimuksen pitää oman valuuttansa, pysyä pois yhteisestä maahanmuuttopolitiikasta ja vastaavia asioita, joissa Suomi on mennyt tavallaan väärään suuntaan verrattuna muihin Pohjoismaihin. Silti meillä on yhteisiä intressejä. Muutkin Pohjoismaat, erityisesti Ruotsi, ovat metsäisiä maita ja pohjoisia maita, joissa ilmasto on kylmä ja etäisyydet pitkiä ja joissa tarvitaan autoja liikkumiseen ja lämmitystä taloille. Näitä intressejä meidän tulisi muiden Pohjoismaiden kanssa yhteistyössä puolustaa EU:ssa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haavisto.

14.46 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Erittäin hyvää keskustelua, ja muutamia huomioita siihen.

Ensinnäkin ulkoministerien kesken ”Nordic five”, tai Pohjoismaiden viiden maan yhteistyö on ollut tällä hallituskaudella kyllä erittäin tiivistä, ja palautan mieleen kolme selkeää hetkeä, jolloin sillä on ollut hyvin suuri merkitys:

Ensimmäinen: koronapandemia, johon täällä on jo viitattu.

Toinen: Afganistanin evakuoinnit, joissa Pohjoismaat tekivät hyvin konkreettista yhteistyötä, jotta saimme oman maamme kansalaiset sieltä Kabulista kautta turvaan.

Ja kolmanneksi: tämä Venäjän hyökkäys Ukrainaan, jolloin tämä yhteistyö on ollut hyvin konkreettista.

Ensin ehkä tähän koronapandemiaan voin palata vielä sen verran, että kaikissa Pohjoismaissa tehtiin tietopohjaista päätöksentekoa, mutta se tieto oli erilaista ja johtopäätökset olivat erilaisia, ja tästä totta kai kärsimme tässä pohjoismaisessa yhteistyössä. On hyvä, että sitä jälkeenpäin analysoidaan, mutta maiden lääketieteellisillä asiantuntijoilla oli erilaisia suosituksia ja kaikki noudattivat oman maansa asiantuntijoiden ikään kuin parhaita suosituksia. Joka tapauksessa yhteistyö esimerkiksi siinä, että saimme kansalaisemme turvaan maista, joissa lennot olivat keskeytyneet ja rajat menneet kiinni, oli äärimmäisen tehokasta, ja lähes joka päivä olimme ministerien kesken yhteydessä — samalla tavalla kuin Afganistanin evakuointitilanteessa.

Nyt Ukrainan tilanteessa Pohjoismaat ovat löytäneet hyvin samanlaisen linjan: antaneet tietysti kaiken solidaarisuuden Ukrainalle mutta myöskin ovat valmiita nyt vastaanottamaan pakolaisia ja tekemään tässä yhteistyötä. Se päätös, jonka me olemme tehneet, jonka muut Pohjoismaat ovat tehneet, että annetaan aseapua myöskin Ukrainalle, joka taistelee itsenäisyytensä ja koskemattomuutensa puolesta, on aivan historiallinen kaikissa Pohjoismaissa. Kaikissa keskustelu on ollut vaikea, kaikki ovat päätyneet samaan tulokseen, että Ukrainaa on tässä tilanteessa tuettava.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Täällä on puhuttu myöskin tästä puolustusyhteistyön ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön syventämisestä. Suomen näkökulmasta esimerkiksi puolustuksessa voidaan Ruotsin kanssa yhteistyössä mennä niin pitkälle kuin myöskin Ruotsi on valmis menemään, siinä ei oikeastaan meidän puoleltamme ole tällaisia esteitä, ja yhteistyö on tälläkin hallituskaudella syventynyt koko ajan. Kaikessa tässä yhteistyössä oikeastaan näkee ne yhteiset pohjoismaiset arvot, jotka määrittelevät tätä — tietenkin rauha-, demokratia-, tasa-arvokysymykset. Oikeusvaltioperiaate on se pohjoismainen tuotemerkki, joka maailmalla-kin hyvin tunnetaan.

Edustaja Kiljunen täällä sanoi, että tämä pohjoismainen malli voisi olla vientitavaraa. Olemme esimerkiksi Länsi-Balkanin maiden kanssa keskustelleet siitä, miten yhteistyötä voisi syventää jollakin tällaisella alueella, missä on paljon jännitteitä — mitä pohjoismainen malli voisi tässä tapauksessa tarkoittaa.

Otan vielä esille tämän edustaja Honkasalon esiin ottaman vihreän siirtymän ja ilmastokysymykset. Luulen, että sekin on alue, jossa Pohjoismaat ovat olleet edelläkävijöitä monella tavalla. Jos katsoo vaikka Tanskan jo hyvin varhaisia tuulivoimainvestointeja ja sitä laajuutta, niin se on ollut tiennäyttävä monella tavalla. Kaikki Pohjoismaat näkevät, miten tärkeää on irtautuminen venäläisestä energiasta tässä tilanteessa, ja siinä pyritään tietysti toisiamme tukemaan. Tämä on erittäin tärkeää, että voimme tätä yhteistyötä tehdä.

Ja viimeisenä asiana: Täällä on mainittu näitä uusia huolia — hybridisodankäynti, kyberuhat ja tämäntyyppiset — ja uskon, että pohjoismaisella teknisellä osaamisella ja maidemme yhteistyöllä näihinkin uhkiin voidaan vastata.

Huoltovarmuus on nostettu täällä esiin, ja se on alue, jossa varmasti olisi paljon nykyistä enemmän yhteistä tehtävää Pohjoismaiden välillä.

Erittäin hyviä uusia avauksia. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kurvinen.

14.50 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen: Ärade talman! Väldigt bra Nordens dag.

Hyvää Pohjolan päivää kaikille! Pohjola ja pohjoismainen yhteistyö ovat olleet semmoisen pehmeän voiman, soft powerin, voimannäyttö. Pohjoismainen yhteistyö on aina perustunut kulttuuri- ja koulutusyhteistyöhön hyvin voimakkaasti ja myös tänä aikana. Niin kuin moni puhuja on täällä todennut aikaisemminkin, tämä kriisi, Venäjän törkeä hyökkäys Ukrainaan, on yhdistänyt meitä ihan ennennäkemättömällä tavalla ja jatkossakin näen, että juuri sen yhteishengen luominen, mistä täällä moni edustaja on puhunut, perustuu nuorisoyhteistyöhön, koulutusyhteistyöhön, yhteistyöhön kulttuurin saralla.

Edustaja Adlercreutz kysyi erittäin hyvin ja nosti erittäin hyvin esille kysymyksen siitä, miten saisimme voimakkaammin luotua koulutuksessa, erityisesti korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa ja tieteessä, yhteistä Pohjolaa. Meillä on hyviä malleja, kuten NordForskin yhteistyötoiminta tutkimuksessa ja tieteessä, mutta olen ihan samaa mieltä siitä, että meidän tulee jatkossa toimia entistä voimakkaammin elävemmän opiskelijavaihdon eteen ja sen eteen, että täysin ilman rajaesteitä saadaan suoritettua tutkintoja Pohjoismaissa ristiin rastiin. Se rakentaa yhteistä pohjoismaista identiteettiä ja myös vauhdittaa talouskasvua ja kestävä kehitystä täällä meidän yhteisessä pohjoisessamme.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä sellaisen asian otan esille tässä kohtaa kulttuurin saralta, että tilanteessa, jossa turvallisuutemme on ehkä vuosiin tai vuosikymmeniin horjunut tämän kamalan sodan takia, on erittäin tärkeää, että urheilun ja kulttuurin kautta rakennetaan henkistä kriisinkestävyyttä ja resilienssiä. Urheilukokemuksilla ja yhteisillä kulttuurikokemuksilla on merkitystä myös maanpuolustuksen kannalta. Kulttuuri rakentaa myös empatiaa ja erilaisuuden ymmärtämistä ja sitä kautta ehkäisee ajatuksia siitä, että politiikkaa jatkettaisiin väkivallan keinoin millään tavalla.

Vaikka on valittu erilaisia teitä koronan hoidossa, kaikissa Pohjoismaissa kulttuuri- ja tapahtuma-ala ovat kärsineet valtavasti koronarajoitusten takia. Nyt kun koronasta mennään eteenpäin, on tärkeää, että me opimme toistemme kokemuksista. Itse esimerkiksi olen jo sopinut Ruotsin-kollegani kanssa, että kun Suomen kulttuurin jälleenrakentamisen ohjelma valmistuu toukokuussa, niin käymme sitä sitten yhdessä läpi myös ruotsalaisten kanssa ja opimme toinen toisiltamme.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Tae.

14.53 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kaksi näkökantaa tähän keskusteluun, mitä ei tässä ole vielä ehtinyt nousta.

Tasa-arvoministeriltä haluaisin kysyä, että kun tiedetään hyvin, että muissa Pohjoismaissa sairaanhoitajat, muut hoitoalalla saavat mahdollisesti kolminkertaisen palkan ja voivat tutkimusten mukaan keskimäärin paljon paremmin kuin suomalaiset kollegansa, mitä yhteistyötä voi sitten edistää, jotta voisimme oppia meidän pohjoismaalaisilta kollegoiltamme, jotta meidän hoitoala, sote-ala, voisi paremmin.

Sitten toinen kysymys: Pohjolahen voi parhaimmillaan olla taloudellinen suurvalta, yksi suurimmista maailmassa. Kysyisin ministereiltä, miten me voisimme edistää yhteisiä hankintoja maailmalla niin, että lähdemme vihreään siirtymään ja vähennämme meidän ihmisoikeuksien negatiivista jalanjälkeä ja riippuvuuttamme fossiilisista ja muista energianlähteistä, jotka ovat tälle planeetalle ja ihmisoikeuksille haitallisia, esimerkiksi kun kysymyksessä on Kiina, uiguurikysymykset, mutta meidän tarpeemme on saada heiltä sähkökennoja aurinkovoimaloihin. Miten me voisimme Pohjolan talousliittona kyetä neuvottelemaan parempia sopimuksia ihmisoikeuksien näkökulmasta, jotta planeetta pelastuisi mutta se ei pelastuisi ihmisoikeuksien kustannuksella?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

14.55 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hyviä puheenvuoroja. Minäkin nostan tässä ehkä muutamia näkökulmia, joita en ole tässä sinänsä huomannut vielä. Yhteistyö ja rajojen purkaminen ja esteiden purkaminen esimerkiksi kaupan ja opiskelun tieltä on hyvä asia, mutta oikeastaan haluaisin kuulla, onko ollut viime päivinä puhetta ihan näistä perinteisistäkin turvallisuushista. Esimerkiksi aina välillä meillä lakivaliokunnassa on puhetta siitä, kuinka rajojen yli kulkee myös rikollisuutta. Silloin kun on helppo kulkea, niin myös rikollisten on helppo liikkua. Onko tässä mitään uutta tuotavaa?

Tässä tuotiin hyvin esille sitä, että me olemme Pohjoismaissa hyvin onnellisessa asemassa. Me olemme sitkeitä ja auttavaisia ihmisiä, suomalaiset myös oman historiansa vuoksi erityisesti. Meillä on myös korkea oikeudenmukaisuuden tunne. Toisinaan tuntuu,

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

että me pidämme tätä hieman itsestäänselvyytenä, että meillä kansa taipuu ja oikeastaan aina jaksaa auttaa muita. Kun kuuntelee tuolla ihmisten viestiä, niin moni on aika väsynyt ja haluaisi, että siihen omaankin arkeen panostetaan, ettei se olisi aina sitä, että suomalainen on se, joka auttaa muita. Muita pitää auttaa, mutta myös niin, että se oma elämä on kunnossa, koska se onnellisuus ei voi pysyä, mikäli tulee huoli siitä, että miten pärjään, onko meillä rahaa ruokaan, voinko viedä lapsiani harrastuksiin. Jos on sellainen huoli, niin kyllä se onnellisuus ja hyvinvointivaltio rapisee, ja silloin me emme ole enää se vahva, taloudellinenaan, suurvalta, mistä al-Tae puhui. Siitä pitää pitää huoli. Jos siitä ei pidä huolta, niin silloin on hyvin heikko tilanne.

Mutta tuohon yleiseen ilmastokysymykseen. Kysyisin, että onko mitään keinoja ja suunnitelmia, kun esimerkiksi Kiinan päästöt jatkuvasti nousevat. Mitä EU aikoo tehdä sille, ettei kävisi niin, että EU kutoo mattoa ja Kiina leikkaa sitä toisesta päästä? Puhun nyt ilmastopäästöjen taakasta. Elikkä onko mitään keinoja? Nyt näemme, että Venäjän suhteen on ollut pakotepolitiikkaa. Toki kysymys on siis hyökkäyksestä Ukrainaan, mutta kyllä minä nyt alkaisin toivoa, ettei aina vain muut maksaisi, että myös saastuttajat alkaisivat vähentää päästöjä. Onko keinoja esimerkiksi Kiinan ja Kiinan kaltaisten maiden suitsimiseksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sankelo.

14.57 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden yhteistyö on näin juhluvuonna erityisen ajankohtaista ja tärkeää. Pohjoismaiden neuvoston toiminta on säännöllistä ja tuo jatkuvuutta tähän yhteistoimintaan.

Pohjalaismaakunnissa pohjoismaiden yhteistyö on ollut erityisen tärkeää. On pidetty tiiviisti virallisia ja epävirallisia yhteyksiä lahden toiselle puolelle aina Norjaan asti. Elinkeinopolitiikan osalta Vaasan seutu, energiaklusteri, on ollut edelläkävijä elinkeinotoiminnan ja taloudellisen yhteistoiminnan rakentamisessa. Laivayhteys ja liikennelogistiikka ovat myös jatkossa niitä keskeisiä kysymyksiä, joita pohjoismaisen yhteistyön nimissä on puntaroitava.

Aika ajoin herää keskustelua tästä Pohjoismaiden neuvoston roolista, ja muistan semmoisenkin keskustelun, kun mietittiin koko neuvoston tarpeellisuutta. On pakko myöntää, että tiettyä tyhjäkäyntiä tämän neuvoston toiminnassa vuosien aikana on ollut, mutta sitten jos muistetaan se, mikä merkitys Pohjoismaiden neuvostolla oli esimerkiksi Suomelle kylmän sodan aikana, niin sehän oli ihan selkeä henkireikä Suomelle, kun hakeuduimme läntiseen yhteistyöhön. Eli neuvostoa tarvitaan jatkossakin mutta konkretiaa kaivataan lisää. Se konkretia, mitä tällä hetkellä erityisesti tarvitaan ja täälläkin on tänään jo tuotu esille, liittyy ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan.

Pohjoismaathan ovat turvallisuuspolitiikassa valinneet hieman erilaisia väyliä: osa on Nato-jäseniä, osa toivottavasti kohta. Voisin kysyä tässä ulkoministeriltä, jos voit lähteä arvioimaan: mikä pohjoismaisessa yhteistyössä muuttuisi, jos koko Pohjola kuuluisi puolustusliitto Natoon?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

14.59 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella niin, että pohjoismaisella yhteistyöllä on pitkät ja menestyneet perinteet. Olemme moderneja hyvinvointivaltioita, jotka kyllä kelpaavat esimerkiksi myös muille.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Aina voidaan tietenkin parantaa. Kuten ulkoministerikin totesi, koronan yhteydessä tuli esiin myös monia eroja esimerkiksi yhteiskuntarakenteessa ja ylipäättään suhtautumisessa pandemiaan. Tiivis Tanska kärsi koronasta aivan eri tavalla kuin harvaan asuttu Suomi. Ruotsin suhtautuminen koronarajoituksiin poikkesi selvästi muista.

Kuitenkin samankaltainen henkinen ilmasto yhdistää Pohjoismaita. Meillä on yhteiset arvot ja tavoitteet. Turvallisen ja vakaan Pohjolan säilyttäminen on tietysti meidän kaikkien haave.

Puhemies! Kuten täällä on todettu, Pohjoismaiden neuvosto perustettiin 70 vuotta sitten. Pohjoismainen yhteistyö on tietysti helpottanut kansalaisten liikkumista yli rajojen. Tavoitteena on ollut, että Pohjolassa olisi hyvä asua, hyvä elää ja hyvä työskennellä. Pohjoismaisen ministerineuvoston visiona yhteistyölle on, että Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue. On siis todella aika pohtia, miltä pohjoismainen yhteistyö näyttää 70 vuoden päästä. Kysyisinkin tasa-arvoministeriltä näkemystä Pohjolan ja pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta, siis näkymästä seuraavan 70 vuoden taakse.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

15.01 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Glad Nordens dag, hyvää Pohjolan päivää minunkin puolestani! Pohjoismaat ovat Suomen lähimpiä kansainvälisiä yhteistyökumppaneita, ja jaamme yhteisen turvallisuusympäristömme ja näemme tarpeellisena ja järkevänä yhä tiivistää ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä.

Virossa asuneena ja opiskelleena ja Baltian maiden suurena ystävänä näen tärkeänä yhteistyön tiivistämisen myös Pohjolan ja Baltian välillä. Erityisen tärkeää tätä on viedä eteenpäin yhteisen Itämeremme suojelun vahvistamiseksi esimerkiksi HELCOMissa yhdessä EU-komission kanssa päivitetyn Itämeren suojelun toimintaohjelman ripeäksi toteuttamiseksi. Pahimpien saastuttajien hotspot-listaa tulisi täydentää ja vahvempia toimia rehevöitymisen hillintään toteuttaa nopeasti. Lisäksi toivon, että sovittu tavoite vähintään 30 prosentin Itämeren merialueesta suojelusta etenee nopeasti ja syntyy hyvin hallinnoitu, ekologisesti edustava merien suojelualueverkosto.

Pohjoismaista yhteistyötä tarvitaan myös maailmalla. Meillä on sosiaalisia innovaatioita, osaamista koulutuksessa, digitalisaatiossa, kestävässä kehityksessä. Näistä voisi maailma laajasti, kehittyvät maat mukaan lukien, hyötyä, ja toivon, että kehitysyhteistyön saralla teemme vahvasti yhteistyötä. Samoin myös arvojamme edistään: etenkin tasa-arvo, naisten ja tyttöjen asema on sellainen, jonka Pohjoismaat jakavat.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pekonen.

15.03 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaiset arvot yhdistävät meitä täällä Pohjolassa useallakin saralla. Hallitus on ottanut suuriin työllisyystoimiinsa paljon vaikutteita Pohjoismaista, kun pohjoismainen työvoimapaikallumalli otetaan käyttöön ja Työkanava Oy aloittaa toimintansa. Vaikka Suomen työllisyysaste on noussut viime vuosina nopeiten, on se vielä muita Pohjoismaita jäljessä. Edelleen on paljon, mistä me voitaisiin ottaa oppia, muun muassa osa-aikatyömahdollisuuksien edistäminen ja vieläkin suuremmat resurssit työllisyyspalveluihin, jotta työnhakija saa aina tarvitsemansa tuen ja myös työllisyysasiantuntijan työn kuormitus pysyy kohtuullisena. Yhteistyötä voitaisiinkin kehittää työllisyysenhoidossa hyviä käytäntöjä jakaen mutta

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

myöskin työmarkkinoilla, jotka voisivat tulevaisuudessa olla entistä yhtenäisemmät. Tässä on tärkeää, että työolot, työntekijän oikeudet ja palkkaus asetetaan kaikkialla parhaalle mahdolliselle tasolle.

Yksi ajankohtainen teema, josta haluan tässä keskustelussa mainita, on isien kannustaminen perhevapaiden käyttöön nyt kun perhevapaaudistus tulee voimaan elokuussa. Suomessa isät käyttävät vähemmän perhevapaita kuin muissa Pohjoismaissa, vaikka haaste onkin yhteinen eikä koske vain lapsiin kohdistuvaa hoivaa vaan myös ikääntyviin vanhempiin. Yhteistyö Pohjoismaiden kesken on tärkeää ja vaikuttavaa, koska Pohjoismaat ovat yhteiskuntina hyvin samankaltaisia ja me jaamme samat hyvinvointivaltion arvot. Pidän erittäin tärkeänä, että yhteistyö toimii ja asiantuntijuutta ja hyviä kokemuksia jaetaan ja kehitetään yhdessä.

Oikein hyvää Pohjolan päivää minunkin puolestani!

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ollikainen.

15.05 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Trevlig och säker Nordens dag, oikein hyvää ja turvallista Pohjolan päivää kaikille!

Här har det kommit fram väldigt bra talturer kring till exempel säkerhetspolitiskt samarbete, cybersäkerheten men också till exempel kring föräldraledigheten som ledamot Pekonen lyfte fram här tidigare. Jag tycker det är ett väldigt bra exempel på saker och ting som vi kan lära oss av varandra och just på vad vi kan göra tillsammans till exempel gentemot EU, vilket kom upp, är väldigt, väldigt viktigt och bra.

Tässä aikaisemmin ministeri Kurvinen totesi aika hyvin, millä tavalla me voidaan tehdä yhteistyötä koskien esimerkiksi kulttuuria ruohonjuuritasolla mutta myös laajemminkin, esimerkiksi siinä, että meidän YLE nähdään Ruotsissa ja SVT näkyy täällä. Tämä on kyllä hyvä asia meille molemmille.

Jag såg en väldigt träffande rubrik i dag: ”Norden är det demokratiska ljuset i en mörk tid”. Jag tror att ledamot Tuomioja hade varit med och skrivit det här, och det här är en väldigt träffande rubrik och väldigt bra. Vi är väldigt eniga i Norden, och det tycker jag är en väldigt fin sak, till exempel nu då det gäller det här säkerhetsläget, där bland annat utrikesminister Pekka Haavisto flera gånger har varit i Sverige och berättat om säkerhetspolitiken, hur vi i Finland resonerar kring den här frågan. Man är inte lika van att diskutera de här sakerna i Sverige som vi är i Finland, så där vill jag tacka utrikesministern.

Mutta kysymys vielä pohjoismaisen yhteistyön ministerille Thomas Blomqvistille, eli tämä yhteispohjoismainen henkilöllisyystodistus — missä mennään sen suhteen tällä hetkellä?

Vad händer just nu med det här gemensamma identitetsbeviset i Norden? — Tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Suljin nyt vastauspuheenvuorojen pyynnön — meillä on kymmenen puheenvuoropyyntöä — niin että me ehdimme sen viemään läpi tässä kahden

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

minuutin puheenvuoroissa. Teen niin, että ne, jotka ovat toista puheenvuoroa pyytäneet, jäävät listalla viimeisiksi. — Edustaja Junnila.

15.08 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Täällä on keskusteltu myös geopolitiikasta, mainittu Nato ja niin edelleen, mutta Ahvenanmaan demilitarisaatiota valvoo Venäjän federaatio. Nyt Venäjän toiminnan vuoksi myös maanpuolustustahto on Suomessa merkittävästi kasvanut, ja hyvä niin. Kuitenkin edelleen asevelvollisuutta suorittaa Uudenmaan prikaatissa Ahvenanmaalta edelleen aika vähäinen määrä. Kysynkin nyt pohjoismaisen yhteistyön ministeriltä: onko nykyisessä geopolitiikassa tilanteessa enää perusteita Ahvenanmaan erivapaudelle, ja jos on, niin mitkä syyt puoltavat, että nykytilannetta jatkettaisiin, sillä Venäjän toiminta on mielestäni aika vahva syy sille, että tästä ahvenanmaalaisten etuoikeudesta olla suorittamatta asevelvollisuutta nyt vihdoin luovuttaisiin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pirttilahti.

15.09 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaat ovat kuin viisi sisarusta ja ehkä itsehallintoalueet sitten heidän lapsiaan. Heillä on paljon eroja, kuten tässä on esille tuotu: kolme on EU:ssa, osa ei, yksi on eurossa, toiset käyttävät kruunua, osa Natossa, osa ei, ja sitten tämä kielellinen ero vielä sitten, moninaisuus, mikä meillä on. Mutta onhan meillä hyvin kuitenkin tämä yhteistyö mennyt, sillä meidän olemme maailman onnistuneimpia yhteistyössä ja myös onnellisimpia valtioita. Eli onnea tästä 70 vuoden yhteistyöstä, ja 60 vuotta on siitä Helsingin sopimuksesta.

Ei ole kyllä Pohjoismaista mitenkään kiinni tämä Venäjä-yhteistyön tämänhetkinen tilanne. Pohjoismaillahan oli Venäjä niin sanotusti seurantajäseneä, ja meillä oli myös Pietarissa toimisto, josta aikanaan sitten Venäjä totesi, että tämän on vakoilutoimisto, ja ajoi Pohjoismaat pois sieltä. Yhteistyö Baltian suuntaan on kuitenkin jatkunut. Kysynkin tässä vaiheessa: onko Venäjä tämän Malmön kokouksen jälkeen vielä edelleen seurantajäseneä tässä neuvostossa, vai onko tämä toiminta jäädytetty?

PN:n osalta tämä puolustuspolitiikkahan ei ollut kärkiasioita ehkä moneenkaan vuoteen, kun PN perustettiin, mutta se on noussut, kuten tässä on esille tuotu, Nordefcon kautta, ja viime vuosina vielä enemmän tämä puolustusyhteistyökeskustelu on edennyt. Itse olin kanssa kaksi kautta Pohjoismaiden neuvostossa, ja täällä on viitattu juuri tähän Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston yhteistyöhön. Siinä varmaan meillä on paljon kehittämisen varaa ja on potentiaalia nostaakin sitä.

Edustaja Tuomioja kysyikin, mitä ne tulevaisuuden toiminnot voisivat olla. Itse näen tiivistyvän yhteistyön puolustuspolitiikassa, tiivistyvää toimintaa energiassa. Meillähan on jo vahva, nykyinenkin pohjoismainen energiayhteistyö, energiamarkkina. Tuotekehitys, kehitysinnovaatiot, me olemme ratkaisuhakuisia maita. Taivas ei ole rajana eli avaruusteknologia. Arktinen neuvosto — varmaan joudutaan ottamaan siitä enemmän koppia — vihreä siirtymä.

Ja ihan lopuksi vielä, että kyllä meidän Pohjoismaiden kannattaa tehdä yhteistyötä EU:n suunnassa ja teemme sitä ja toivon, että teemme vielä tiiviimpää yhteistyötä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rehn-Kivi.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

15.11 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Den nordiska välfärdsmodellen är ett praktexempel för resten av världen, där bland annat social- och hälsovården är tillgänglig för alla på lika villkor. Det här kan och vill vi göra ännu bättre än det är i dag.

Trots de nordiska likheterna och kvaliteten på sjukvården finns det geografiska begränsningar då patienten behöver vård. Finland har en lång gräns mot Norge och Sverige i norr, och man pendlar dagligen över gränsen av många orsaker, i både arbete och fritid. Gränsöverskridande samarbete gäller redan för brandförsvaret och polis men borde fungera bättre också för räddningsväsende och sjukvård. Endast i vissa områden i norra Finland har man garanterat gränsöverskridande samarbete vid akuta sjukdomsfall, medan man i Norge har gett undantag för gränsnära vård. De svenska ambulanserna får korsa den norska gränsen, men samtidigt råder det förbud för de norska att komma in i Sverige — detta på grund av diverse myndighetskrav som registrering av fordon och svensk sjuksköterskelegitimation. Genom att avskriva dessa gränsförhinder kan vi förbättra och trygga vården då den snabbt behövs. Det här är speciellt viktigt vid en större olycka där det behövs många enheter.

Arvoisa puhemies! Hätätapauksissa ambulanssin ja sairaalan saavutettavuuden tulisi pohjoismaisessa luotettavassa ja hyvässä yhteistyössä olla tärkeämpää kuin potilaan kansallisuuden. Rajat ylittäviä ensiapukuljetuksia koskeva lainsäädäntö olisi hyvä ja tarpeen päivittää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

15.13 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnä onnittelut pohjoismaiselle yhteistyölle. Vuosikymmenet ovat osoittaneet sen, että pohjoisilla valtioilla täällä Skandinavian alueella on loistava menneisyys kaikessa siinä hyvässä, miten yleinen länsimainen maa voi yleensäkin toimia.

Pohjoismaat kunnioittavat demokraattisia päätöksentekoperiaatteita niiden parhaassa muodossaan. Ne ovat avoimia yhteiskuntia, tarjoavat asukkailleen turvallisen elinympäristön, noudattavat kaikkia kansainvälisiä sopimuksia ja tekevät keskenään hyvää yhteistyötä. Tällä saralla mielestäni pohjoismainen yhteistyö voisi edelleen parantaa. Se on tehnyt aivan loistavaa työtä — kiitos kaikille niille, jotka vuosikymmenten aikana ovat tätä asiaa eteenpäin vieneet tavalla tai toisella — mutta tulevaisuudessa näyttäisi siltä, että tätä yhteistyötä kaivataan yhä enemmän.

Totta kai nyt näinä päivinä muun muassa puolustusyhteistyö Suomen ja Ruotsin välillä on aivan välttämätöntä, ja että sitä kehitetään eteenpäin ja syvennetään. Meillä on paljon yhteisiä intressejä siinä asiassa, ja se takaa meille sen, että meillä on hyvä yhteistyöpohja olemassa jo.

Se, mikä on huolestuttavaa, on tietenkin se, että ulkoiset paineet meitä kohtaan koko ajan kasvavat, mutta sehän tarkoittaa vain sitä, että yhteistyön pitää silloin olla yhä tiiviimpää ja kunnioitetaan niitä perinteitä, mitkä meillä hyvät ovat. Ei siinä tarvitse mitään ruuvia uudestaan keksiä. Kaikki on jo olemassa.

Puolustusyhteistyö sinänsä tarkoittaa myös sitä, että Suomen ja Ruotsin välillä on myös sotilasmateriaaliin ja -harjoituksiin liittyvää yhteistyötä, jota sitäkin pitää lisätä. On pidettävä huoli siitä, että saamme keskenämme vaihtaa tietoa muun muassa siitä, miten täällä ympärillä tämä maailma kehittyy.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Tärkeää on myös tämä huoltovarmuuden ylläpito. Me olemme niin samanlaisia yhteiskuntia, että nuo rajat tuossa maittemme välillä ovat kovin matalia. Me pystymme tekemään kaikilla alueilla yhteistyötä huoltovarmuutemme turvaamiseksi tälle alueelle. Se on ehkä semmoinen tulevaisuuden iso alue, jota pitää vahvistaa edelleen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Berg.

15.15 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronapandemia vaikuttaa edelleen moneen yhteiskunnan osa-alueeseen ja tuo mukanaan valtavat inhimilliset seuraukset. Pandemian vaikutuksesta hyvinvointialaan on jo kertynyt Pohjoismaissa tietoa ja kokemusta, joista voidaan ottaa opiksi ja ryhtyä toimiin.

Pandemia onkin keskiössä myös Pohjoismaiden neuvoston Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan tämän vuoden toimintasuunnitelmassa, jossa keskitytään pandemian seuraamuksiin koko sosiaali-, terveydenhuolto- ja tasa-arvosektorilla. Vuoden 22 toimintasuunnitelma painottaa esimerkiksi koronan jälkeistä aikaa, tasa-arvoa työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa, sekä huono-osaisia lapsia ja nuoria. Pandemian seuraukset heittävät pitkän varjon valiokunnan työalueen ylle ja yhteiskunnan sulun aikana monet ongelmat ovat pahentuneet ja uusia on syntynyt. Mitä nopeammin ryhdymme toimeen, sitä paremmat mahdollisuudet meillä on ehkäistä ja torjua ongelmien paheneminen entisestään.

Tuoreena rajaestetyöryhmän jäsenenä haluan nostaa esille myös rajaesteet Pohjoismaiden välisessä liikkuvuudessa. Tänä vuonna rajaesteneuvoston työ keskittyy veroasioihin — osittain etätöiden laajemman tekemisen nostattamana — ammattitutkintojen vastavuoroiseen tunnistamiseen ja digitalisaatioon. Ihmisten arjen helpottaminen on rajaesteiden poistamisen keskiössä.

Koronapandemian aiheuttamat poikkeusolot toivat lisäulottuvuuksia myös esteisiin, kun esimerkiksi työnteko tai opiskelu toisessa Pohjoismaassa ei ollutkaan kansallisten rajoitteiden takia enää yhtä lailla mahdollista ja helppoa. Vaikka rajojen sulkeminen oli osittain tarpeellista viruksen leviämisen ehkäisemiseksi, aiheutti se myös paljon haittaa ja epävarmuutta ihmisille. Jatkossa onkin hyvä miettiä entistä paremmin keinoja, joilla rajojen sulkemista voidaan välttää viimeiseen asti. Onneksi kriiseistä voidaan myös oppia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.18 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen yhteistyön perinne on pitkä ja syvä, ja sitä on syytä vaalia. Vallitsevassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa Pohjoismaiden tiivis yhteistyö on tärkeämpää kuin koskaan. Erittäin syvä taloudellinen integraatio ja yhteistyö kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla ja mahdollisimman helppo matkustaminen ovat kaikkia Pohjoismaita hyödyttäviä asioita.

Voin todeta tässä, että minulla oli ennen eduskuntaa ammatillisessa veroasiantuntijatehtävässäni erittäin läheinen yhteistyö ja yhteydenpito muihin Pohjoismaihin. Se oli hyvin arvokas kanava työssä.

Tavoitteena tulee olla se, että Pohjoismaista pyritään luomaan maailman integroiduin alue, jossa ei ole esteitä vapaalle liikkuvuudelle. Alue, jossa esimerkiksi digitaaliset henkilö- ja ajokortit hyväksyttäisiin rajojen yli ja jossa muuttaminen maasta toiseen ei olisi vaikeampaa kuin muuttaa omassa maassa paikkakunnalta toiselle.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Lämpimät Pohjolan päivän onnittelut ja jatkuvuuden toivotukset pohjoismaiselle yhteistyölle!

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ranne.

15.19 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todella hyvää keskustelua, ja nostaisin siitä tässä muutaman asian esiin. Pohjoismaat ovat kaikki yksinään hyviä mutta ehkä yhdessä vielä parempia etsimään ratkaisuja ongelmiin, ja siihen täytyy keskittyä. Meidän tulee kuitenkin myöskin jakaa niitä varoittavia esimerkkejä, kun me katsomme, mitä Ruotsissa on tapahtunut, miten yhteiskuntaturvallisuus on siellä heikentynyt, ja Malmöstä, josta juuri tulimme, ei voi tämän turvallisuuden kannalta kovin positiiviseen sävyyn puhua.

Täällä on puhuttu siitä, että hoitajien tilanne on kauhea, se on kauhea kaikissa maissa, ja Ruotsi ei ole kyennyt ratkaisemaan hoitajapulaa sillä, että siellä on nostettu palkkoja ja lisätty maahanmuuttoa. Me tarvitaan lisää työyhteisöjä, joissa heillä on hyvä olla, hoitajat voivat keskittyä siihen ammattiin, mihin heillä on koulutus. Tietenkin heidän pitää saada palkkaa, joka vastaa työn kuormittavuutta ja raskautta ja vaativuutta. Mutta Ruotsi ei ole näitä asioita siis palkoilla ja maahanmuutolla onnistunut ratkaisemaan.

Pohjoismaiden neuvoston roolista: Tämähän ei ole kovin tällainen mediaseksikäs ja kiinnostava yhteisö, jos ihan suoraan sanoo. Meillä on mahdollisuus esittää suosituksia, ja kaikkein suurin merkitys oikeastaan olisi sillä, että me ottaisimme mediassa ilmatilan tärkeissä kysymyksissä ja yrittäisimme vaikuttaa aina keskeisissä asemassa oleviin, niihin, joilla on natsoja — hallituksiin, ministereihin, virkamiehiin, valiokuntiin, EU-parlamenttiin — siinä mielessä, kun halutaan viedä yhteisiä asioita eteenpäin muiden Pohjoismaiden kanssa.

Luottamus, joka täällä oli esillä muutamassakin puheenvuorossa, myös edustaja Tuomiojalla, on kuitenkin kaiken a ja o, ja minä en näe mitään muuta yhteisöä, jossa olisi suurempi keskeinen luottamus ja mahdollisuudet kuin pohjoinen yhteistyö Pohjoismaiden välillä. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalli.

15.21 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Pirttilahti hetki sitten viittasi Pohjoismaihin viitenä sisaruksena, mikä on vallan... — Anteeksi, onko mikrofoni päällä? [Eduskunnasta: On!] — No niin. — Edustaja Pirttilahti tosiaan viittasi Pohjoismaihin viitenä sisaruksena, mikä onkin vallan oivallinen viittaus. Kyseessä eivät ole identtiset kaksoiset, olemme kaikki erilaisia, mutta jotain todella samaa meissä tietysti on: perimmäisenä yhteiset pohjoismaiset arvot ja pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, joka on muuten osoittanut kriisinsietokykynsä monissa tilanteissa ja monissa kriiseissä, viimeksi tietysti koronaviruksessa, johon täälläkin on jo viitattu. Turvaverkkoineen pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta osoitti vahvuuksiaan, ja näistä vahvuuksista onkin syytä pitää kiinni.

Toki tekemistä meilläkin edelleen on kaikissa Pohjoismaissa ja myös meillä Suomessa ja myös keskinäisessä yhteistyössämme. Itsekin haluan nostaa esiin huoltovarmuuden ja sen kehittämisen tärkeyden, joka muuten nostetaan esiin myös Suomen Pohjoismaiden

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

neuvoston puheenjohtajuusohjelmassa. Kysynkin ministereiltä: miten Pohjoismaat yhdessä voisivat kehittää tapoja kohdata tulevaisuuden uhkat entistä paremmin?

Ja kun täällä aiemmin edustaja Östman ja edustaja Pirttilahti ja varmasti muutamat muutkin nostivat esiin myös tarpeen tehdä yhteistyötä myös Euroopan unionin puitteissa, niin sekin on entistä tärkeämpää ja entistä ajankohtaisempaa, kun ajattelemme niitä yhteisiä intressejä, joita meillä on, ja sitä, mitä annettavaa meillä on myös Euroopan unionille. Huoltovarmuuteen nekin monet liittyvät, ja vihreään siirtymään, vastauksena näihin suuriin yhteisiin haasteisiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

15.24 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Tuomioja totesi, että pohjoismaista hyvinvointimallia arvostetaan laajalti Pohjoismaiden merkittävimpana saavutuksena, ja näinhän se on. Maailma muuttuu nopeaan tahtiin muun muassa digitalisaation myötä. Pohjoismainen hyvinvointimalli antaa hyvät edellytykset kehittää Pohjolaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen edelläkävijänä.

Kestävä kehityksen kaikkien ulottuvuuksien on oltava tasapainossa. Myös talouden vaaka on edellytys sille, että hyvinvointimallia onnistutaan toteuttamaan kestävästi. Kysyinkin, miten pohjoismaisen hyvinvointimallin edellytykset voidaan taata myös tulevaisuudessa, miten rahoitetaan pohjoismaista hyvinvointimallia tulevaisuudessa.

Puhemies! Tiede- ja kulttuuriministeri ennätti lähteä aitiosta, mutta kulttuuriyhteistyö on yksi pohjoismaisen yhteistyön peruspilareista. Koronapandemian aikana rajat ylittävät sosiaaliset kontaktit olivat hyvin rajattuja. Siksi on entistä tärkeämpää vahvistaa pohjoismaista kulttuuriyhteistyötä, ja olisinkin kysynyt, miten vielä kulttuuriyhteistyötä vahvistetaan tulevaisuudessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä edustaja Kinnunen, sen jälkeen ministerit, ja viimeisen puheenvuoron käyttää keskustelualoitteen tekijä, edustaja Tuomioja. — Edustaja Kinnunen, Mikko.

15.25 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti Ranne nosti esille neuvoston roolin. Neuvoston vahvuus on sen laaja poliittinen edustuksellisuus. Se on poliittinen, pohjoismainen parlamentti, joka tekee päätöksensä yksinkertaisella enemmistöllä. Jakoa oppositioon ja hallitukseen ei ole. Sen sijaan enemmistön muodostaminen vaatii työtä, jotta voidaan viedä eteenpäin jäsenten tekemiä poliittisia aloitteita, eikä näiden aloitteiden teemoja ole rajoitettu.

Neuvoston työn haastavuus on siinä, että usein on epäselvää, mihin neuvosto voi tai mihin sen tulee työssään keskittyä. Edustaja Sankelo peräänkuulutti täällä neuvoston toimintaan konkretiaa. Asiasta on monia poliittisia näkemyksiä: jotkut korostavat globaalia vastuuta ja roolia, toiset hyvinvointimallin ylläpitämistä. Nyt pöydälle ovat nousseet turvallisuuspoliittiset kysymykset. Helsingin sopimuksen punaisena lankana taas on liikkuvuuden edistäminen ja integraation vahvistaminen.

Täällä oli puhetta myös — edustaja Hopsu puhui — Baltian maista, ja heitä oli myöskin eilen Malmössä paikalla. Neuvoston kannattaa tehdä edelleen tiivistä yhteistyötä muiden kanssa.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Neuvoston keskiryhmä teki eilen ehdotuksen, että on aika keskustella strategisesti Pohjoismaiden yhteistyön ja neuvoston roolista ja tarkoituksesta nykyisessä kansainvälisessä tilanteessa. Olkoon tämä keskustelu yksi askel tällä tiellä.

Itse nostan ministeri Kurvisen tapaan kulttuurin, koulutuksen ja osaamisen turvallisuuden rinnalle. Ne luovat pohjaa asukkaiden kriisinsietokyvylle. Kysyn yhteistyöministeri Blomqvistilta: joko ministerineuvoston budjettivarojen kulttuurintutkimuksen ja nuorisotyön leikkaukset on saatu korjattua vuodesta 2023 eteenpäin? Erityisen huolissani olen Orkesteri Nordenin tulevaisuudesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Sarkkinen, kaksi minuuttia.

15.28 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Hyvää Pohjolan päivää kaikille. Pohjoismainen hyvinvointimalli on laaja yhteiskuntapoliittinen kysymys, joka linkittyy universaalien sosiaali- ja terveyspalveluiden ja sosiaaliturvan lisäksi muun muassa koulutukseen, työelämään ja tasa-arvoon. Myös tulonjakoa tasaavalla verotuksella ja aktiivisella kansalaisyhteiskunnalla ja korkealla keskinäisellä luottamuksella on mallissamme keskeinen rooli.

Kuten todettua, pohjoismainen hyvinvointimalli on kenties paras vientituotteemme maailmalle. Kansainvälisissä vertailuissa Pohjoismaat sijoittuvat usein palkintokorokkeille, kun mitataan esimerkiksi tasa-arvoa, onnellisuutta, köyhyyttä, turvallisuutta, yhteiskunnallista luottamusta ja korruptiota. Me ei kuitenkaan voida tuudittautua tähän tilanteeseen, sillä monet kehityskulut, kuten työmarkkinoiden murros, väestön ikääntyminen ja ilmastomuutos, haastavat pohjoismaista hyvinvointimalliamme kaikissa Pohjoismaissa.

Arvoisa puhemies! Meillä on paljon ratkaisemattomia kysymyksiä tai sellaisia kysymyksiä, joihin on vasta osittain löydetty ratkaisu. Isoja kysymyksiä on: miten me huomioidaan tulevaisuudessa paremmin yhteiskuntiemme kasvava moninaisuus ja varmistetaan maahanmuuttajien täysipainoinen yhteiskunnallinen osallistuminen, miten vähennetään ylisukupolvista köyhyyttä ja syrjäytymistä, miten me sopeutamme elämäntapamme ja pohjoismaisen mallimme ympäristön reunaehtoihin? Vastausten löytäminen näihin kysymyksiin on kriittinen asia pohjoismaisen hyvinvointimallin tulevaisuuden kannalta, ja ajatellen, että vastauksia voimme etsiä myös yhdessä Pohjoismaiden kesken pohjoismaisessa yhteistyössä ja myös jakaa toisillemme hyviä käytänteitä ja hyviä ratkaisuja ja kirittää toinen toisiamme Pohjoismaissa entistä parempaan tulevaisuuteen ja entistä parempaan pohjoismaiseen hyvinvointimalliin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haavisto, kaksi minuuttia.

15.30 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Muutama asiaan kommentti.

Täällä muun muassa edustaja al-Tae ja vähän toisesta näkökulmasta edustaja Leena Meri käsittelivät sitä, miten Pohjoismaat voisivat olla mallina muillekin talouksille vihreässä siirtymässä, vihreän teknologian eteenpäinviennissä, ja muun muassa Kiina mainittiin tällaisena maana ja toisaalta sitten ne ongelmat, jotka liittyvät vaikkapa kansalaisvapauksiin tai ihmisoikeuksiin tai oikeusvaltioperiaatteisiin, se, miten tätä yhteistyötä tasapainotetaan. Itse en usko oikeastaan mihinkään muuhun vaikuttamistapaan kuin intensiiviseen dialogiin näissä kysymyksissä. Edustaja Meri jopa ehkä vähän itsesäälinomaisestikin sanoi, että kun me täällä teemme kaiken ja kun ne muut eivät tee mitään, mutta täytyy kui-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

tenkin muistaa, että Kiina viime syksynä teki ilmoituksen, että se lakkaa tukemasta hiilivoimalahankkeita maailmalla. Tietojeni mukaan 44 hiilivoimalahanketta keskeytettiin. Se on aika iso määrä hiilivoimalahankkeita Afrikassa ja Aasiassa. He itse näitä vielä rakentavat, mutta sekin on jo ensimmäinen askel, että osana kehitysyhteistyötä eivät enää tue hiilivoimaa.

Edustaja Sankelo kysyi siitä, mitä tapahtuisi tai miten vaikuttaisi, jos koko Pohjola olisi puolustusliitto Natossa. Se on varmaan asia, jota eduskuntakin pääsee pohtimaan, kun eduskunta saa selonteon, mutta on tietysti hyvä huomata, että Nato-kumppanuus on jo aika syvää Suomen ja Ruotsin osalta ja Nato-yhteistyö tälläkin hetkellä. Ehkä sellainen asia, johon kannattaa kiinnittää huomiota, on tämä Tanskan tuleva kansanäänestys siitä, että Tanska tulisi mukaan EU:n puolustusyhteistyöhön, mitä nyt Tanskan hallitus esittää. Muistaakseni kesäkuussa äänestävät tästä. Se tarkoittaisi, että Tanska tulisi silloin myöskin tämän artiklan 42.7 piiriin, joka kuitenkin on vaikuttava artikla EU:n sisällä.

Ja aivan lopuksi: Edustaja Hopsu otti tämän kehitysyhteistyönäkökulman ja globaali-vastuun näkökulman, ja kyllä, Pohjoismaat vaikuttavat yhdessä YK-tasolla ja EU-tasolla erittäin paljon tämän globaalivastuun toteutumiseen, ja se on myöskin hyvä huomata. Meillä on siinä paljon yhteistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Blomqvist.

15.32 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta ja monesta kysymyksestä, yritän tässä lyhyessä ajassa nyt vastata ainakin muutama kysymykseen, mutta ehkä ensin nostaisin myös sen asian, mikä tässä on noussut esille monessa puheenvuorossa — muun muassa edustaja Ranne puhui siitä — eli luottamuksen. Siihenhän tämä koko pohjoismainen yhteistyö rakentuu, se on se meidän vahvin kivijalkamme varmaankin, ja sitä luottamusta kaikenlainen yhteistyö kyllä lisää koko ajan. Sitten kysyttiin tässä, edustaja Kinnunen esitti, kaksi kysymystä, ja toinen niistä oli, että miten tätä yhteenkuuluvuutta saadaan lisää. Kyllä sitä saadaan lisäämällä yhteistyötä, poistamalla rajaesteitä, kansalaisyhteiskunnan mahdollisimman laajalla yhteistyöllä ja niin edelleen. Ja sitten näistä budjettineuvotteluista: ne käydään nyt parasta aikaa, ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvoston presidentti ja varapresidentti varmaan yhdessä käyvät tätä tulevaa 2023 vuotta lävitse. Mitä tulee tähän vuoteen, niin viime vuoden budjettineuvotteluissahan päästiin hyvään yhteisymmärrykseen, katsotaan nyt mihin nämä neuvottelut ja keskustelut sitten lopulta johtavat.

Ledamot Honkasalo lyfte på ett bra sätt just det här samarbetet kring klimatfrågorna, där vi har dubbel nytta: dels klimatet, men också annars har vi ett mervärde av att samarbeta.

Sitten ehkä, jos vielä ehtisin vastata tähän edustaja al-Taeen kysymykseen tästä tasa-arvo-asiasta, niin tasa-arvoministerinä tietysti käymme yhdessä kollegoiden kanssa aika tiivistäkin keskustelua, tehdään yhteistyötä ja katsotaan mitä muut maat tekevät ja missä voimme oppia ja yritämme parantaa tätä myös meidän Suomessa vallitsevaa tilannetta koko ajan. Mitä sitten tulee tähän palkkakysymykseen, niin se on enemmänkin sitten varmaan ensinnäkin tietysti työmarkkinaosapuolten asia mutta myös sitten sosiaali- ja terveysministerineuvoston asia, en tiedä, mitä keskusteluja siellä on käyty, mutta sen minä tiedän, että

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

aika moni suomalainen käy töissä muissa Pohjoismaissa juuri tämän takia, mitä tässä edustaja al-Tae myöskin mainitsi.

Sitten ehkä, jos puhemies sallii, tähän edustaja Kivisaaren aika perustavanlaatuisen kysymykseen — mutta erittäin haasteelliseen sellaiseen — että miten näen tänään pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuuden noin 70 vuoden päästä. Kyllä edelleen nämä perusarvot ovat ne tärkeimmät: luottamus, tämä avoin pohjoismainen yhteiskunta, keskinäinen yhteistyö, demokratia, oikeusvaltio, osallistuminen, osallisuus ja se, että olemme pystyneet säilyttämään pohjoismaiset hyvinvointiyhteiskunnat ja myös onnistuneet siinä visiossa, että tämä Pohjola on maailman integroitunein ja kestävin alue maailmassa. Siihen uskon, ja sen eteen teen työtä. — Kiitos, puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelun viimeinen puheenvuoro, Edustaja Tuomioja.

15.36 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitän kollegoita ja ministereitä tästä keskustelusta, jota me olemme käyneet Pohjolan päivänä. Pohjolan päivään on se päivä 60 vuotta sitten, jolloin Helsingin sopimus allekirjoitettiin. Tämä Helsingin sopimus määrittelee ne juridiset ja institutionaaliset puitteet, joissa Pohjoismaiden yhteistyötä harjoitetaan. On nytkin nostettu esiin kysymys, tulisiko tätä sopimusta tarkistaa. Minusta tätäkin pitää tarkastella avoimesti, mutta itse en oikein usko, että tähän juridiseen ja institutionaaliseen pohjaan tarvitaan tai on mahdollista tehdä muutoksia.

On muistettava, että Pohjoismaiden neuvostonkin asema on sillä tavoin muuttunut, että kun me liityimme mukaan 50-luvulla, Pohjoismaiden neuvosto oli ainoa parlamentaarinen elin, johon lähetimme edustajia, ja nyt me teemme sitä toiseenkymmeneen erilaiseen kansainväliseen yhteisöön. Pohjoismainen yhteistyö on osa laajempaa kansainvälistä yhteistyötä, jossa tietysti Euroopan unionin rooli on erittäin keskeinen. Sen vuoksi näkisin, että jos meillä ei enää ole niin paljon päätettävää, niin meillä on paljon enemmän asioita, joihin me voimme yhdessä yhteistyössä vaikuttaa, ja tämän näenkin tämän pohjoismaisen yhteistyön oleellisimpana asiana. Se voi olla hyvin epämuodollista, epävirallista ja sen täytyy keskittyä siihen, millä lailla me voimme vaikuttaa niin, että ne arvot, sen kokemuksen perusteella, jota pohjoismailla on, voivat tuottaa parempaa ja turvallisempaa maailmaa laajemmassa yhteistyössä. Tässä näen pohjoismaisen yhteistyön ison tulevaisuuden vision. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijän eläkelain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 30/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Sarkkinen.

Keskustelu

15.38 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan työntekijän eläkelakia ja siihen liittyviä työeläkelakeja muutettavaksi siten, että kaksi pitkään valmisteltua työeläkkeiden rahoitukseen liittyvää muutosta saadaan toteutettua.

Ensimmäisellä ehdotetulla muutoksella mahdollistetaan työeläkevakuutusyhtiöiden liikekulut kattavan työeläkevakuutusmaksun hoitokustannusosan määrittely yhtiökohtaisesti. Erot työeläkevakuutusyhtiöiden hoitokustannusosassa voisivat tehostaa työeläkevakuutusyhtiöiden toimintaa ja tuoda selkeyttä ja läpinäkyvyyttä työeläkevakuutusmaksuun.

Tämä ehdotettu muutos ei anna työeläkevakuutusyhtiöille vapaata harkintavaltaa yhtiökohtaisen hoitokustannusosan määrittelyssä, vaan hoitokustannusosa on laadittava turvaavuusperiaatteen mukaisesti niin, että työntekijöiden työeläketurvan hoidosta ja eläkkeensaajien palveluista syntyvät kustannukset saadaan katettua. Erot työeläkevakuutusyhtiöiden hoitokustannusosassa voisivat lisätä työeläkejärjestelmän hoidon tehokkuutta työeläkevakuutusyhtiöiden kilpailua edistämällä. Ehdotettu muutos toisi työeläkevakuutusmaksuun ja erityisesti hoitokustannusosaan ja asiakashyvityksiin selkeyttä ja läpinäkyvyyttä.

Toisella ehdotetulla muutoksella mahdollistetaan vanhuuseläkerahastojen joustaminen poikkeuksellisen heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa. Ehdotettu muutos mahdollistaisi hyvien sijoitustuottojen tavoittelun pitkäjänteisellä sijoitustoiminnalla myös heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa. Tämä tukisi työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin rahoituksen kestävyysvahvistamista. Ehdotettu automaattinen mekanismi auttaisi välttämään epäedullisia sijoitusten realisoitumista heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa ja siten auttaisi tilannetta mahdollisimman nopeasti verrattuna nykylainsäädännön mukaisiin erikseen arvioitaviin ja käyttöönotettaviin keinoihin.

Vastaavia eläkelaitosten vakavaraisuutta tukevia keinoja on ollut käytössä finanssikriisin 2008 ja koronakevään 2020 aikana, mutta erikseen tehtävin päätöksin. Ehdotettu automaattinen mekanismi auttaisi tilannetta mahdollisimman nopeasti verrattuna nykylainsäädännön mukaisiin erikseen arvioitaviin ja käyttöönotettaviin keinoihin.

Yksittäisen eläkelaitoksen osalta ehdotettu muutos tukisi vakavaraisuutta vain silloin, kun koko alan keskimääräinen vakavaraisuus on merkittävästi heikentynyt. Siten yksittäinen eläkelaitos ei voi hyödyntää muutosta kuin vain silloin, kun on kyse laajasta sijoitusmarkkinahäiriöstä. Yksittäisen eläkelaitoksen tulisi jatkossakin huolehtia sijoitusriskien hallinnasta itsenäisesti.

Lisäksi ehdotuksella tehdään eräitä lakitekniisiä tarkennuksia työntekijän eläkelakiin sekä eläkesäätiöistä ja kassoissa annettuun lakiin. Esitys ehdotetaan tulevan voimaan 1.6.2022.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys näistä eläkelakien muuttamisista erityisesti näiden eläkeyhtiöiden vakavaraisuussäädösten osalta on si-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

nänsä pieni, mutta poikkeuksellisen merkittävässä aiheessa kiinni oleva, ja toivonkin, että tästä voisi syntyä vähän laajempikin keskustelu tässä salissa johtuen siitä, että se kohde, josta me puhumme, on Suomen ylivoimaisesti suurin pääomakeskittymä. Lähes 250 miljardia euroa on noissa rahastoissa tällä hetkellä — se on täysin ylivoimainen. Tähän on hyvä, ennen kuin menen itse näihin lakitekniisiin yksityiskohtiin, antaa tämä kokonaiskuva, jotta me ymmärrämme, mistä me puhumme kansainvälisesti vertailtuna ja myöskin Suomen osalta.

Tämä rahastoiva eläkejärjestelmä, joka Suomeen on syntynyt 60-luvun alussa, on omalla tavallaan poikkeava maailmassa. Ei ole olemassa eri maissa samaa, yhtenäistä eläkejärjestelmää, ne poikkeavat toisistaan, ja useimmissa Euroopan unionin jäsenmaissahan ei ole rahastoivaa järjestelmää ollenkaan. Eli se on jakojärjestelmä, automaattisesti. Kulloinkin työssäkäyvä sukupolvi maksaa eläketurvan, hoitaa myöskin lapsensa. Näinhän myöskin Macron tässä isossa eläkeuudistuksessa, joka Ranskassa toteutettiin, totesi, kun siellä puhuttiin, että pitäisikö heidänkin siirtyä näihin rahastoihin järjestelmiin. Hän totesi: ”ei, meillä on sukupolvien ylitse oleva sopimus juuri siitä, että kukin työssäkäyvä sukupolvi vastaa näistä eläkevastuista niin kuin ovat aikaisemmatkin sukupolvet vastanneet.” Sama on Saksassa: kahteen kertaan on menetetty ne valtavat eläkerahastot, jotka sinne oli kasattu, ja sen jälkeen Saksa on päätenyt siihen ratkaisuun, että niitä ei rahastoida. Suomessa on päädytty toiseen järjestelmään, rahastoivaan järjestelmään, enkä ole kritisoinut sitä. Se on järkevää, että meillä on tällainen rahastoiva järjestelmä, ja siinä mielessä se antaa näille eläkemaksuille, myöskin työeläkevakuutusmaksuille, tiettyä turvaa, että ne pysyvät hallinnassa. Se on ihan järkevä linja, ja tämä on oikea lähestymistapa.

Sitten näihin poikkeaviin piirteisiin, missä suomalainen järjestelmä sitten eroaa. Meillä on näitä rahastoivia järjestelmiä muuallakin maailmassa, ennen kaikkea Pohjoismaissa ja anglosaksisissa maissa, lähinnä. Tämä suomalainen järjestelmä on sikäli poikkeava, että muissa maissa lakisääteisiä työeläkerahastoja ei ole kuin yksi. Ne voimavarat keskitetään yhteen lakisääteiseen rahastoon, ei ole olemassa useampia. Meillä ne rahastot ovat vielä yksityisiä, kuitenkin siten, että ne hoitavat lakisääteistä tehtävää — siinä mielessä tavallaan se eläkeyhtiöiden välinen kilpailu on keinotekoisista, koska ne tekevät lakisääteistä työtä, kokoavat työeläke- ja vakuutusmaksut ja maksavat työeläkevakuutusmaksut. Siinä ei ole aitoa kilpailutilannetta, koska tämä tehtävä on tällä tavalla selkeästi määritelty. Ja sen vuoksi juuri, koska se on tällainen, niin muissa maissa nämä lakisääteiset eläkerahastot ovat yhdessä ja ainoassa laitoksessa. Tällä on oma merkityksensä Suomeen, että Suomessa on näitä useampia, koska nämä hallintokulut, liikekulut, joihin tässä nyt juuri viitataan, muodostuvat kohtuuttoman korkeiksi, koska meillä on useita yhtiöitä sen sijaan, että meillä olisi yksi, jolloin se hallinto olisi siltä osin heti, välittömästi, keskitetympää, synergia-edut olisivat saatavissa ja se noin 500 miljoonan euron liikekuluerä, mikä meillä menee hallintokuluihin eläkeyhtiöissä, olisi huomattavasti pienempi. Ja nehan olisivat niitä rahoja, jotka olisivat sitten käytettävissä eläkkeisiin — tai työeläkevakuutusmaksuja voitaisiin tarvittaessa pienentää, jos sikseen tulisi. Eli tässä suhteessa meillä on tarpeetontakin olla useampia yhtiöitä, ja tämä olisi tietysti se iso uudistus, jota tässä voisi peräänkuuluttaa.

Toinen seikka tässä suomalaisjärjestelmässä on se, että meillä ovat olemassa nämä rahastot nyt tällä noin lähestulkoon 250 miljardin tasolla. Ne ovat maailman suurimmat eläkerahastot henkeä kohden bkt:hen suhteutettuina. Norjassa on epäilemättä suuremmat, mutta eläkerahasto ei siellä ole sillä tavalla eläkerahasto, vaan se on valtion yleisenkin budjetin katteena oleva öljyrahasto, joka on itse asiassa kolminkertainen näihin Suomen rahas-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

toihin nähden eli siinä suhteessa huomattavasti suurempi. Se onkin ainoa poikkeus, mutta se on erityyppinen järjestelmä, ja sitä muun muassa OECD, vertailtaessa näitä eläkerahastoja, ei laske mukaan vaan toteaa, että Suomessa nämä suhteutettuina kansantuotteeseen ovat suurimmat.

Tässä lakiesityksessä puhutaan sitten nyt siitä, että näissä vakavaraisuussäännöksissä huomioitaisiin, että näiden eläkevastuiden kautta mahdollisessa vaikeassa sijoitustilanteessa tai markkinatilanteessa niitä vastuita helpotettaisiin — mikä sinänsä on kyllä järkevä ajatustapa, ettemme me lähde sijoituksia realisoimaan sellaisessa tilanteessa, että tämä vakavaraisuus olisi kyseenalaistunut markkinahäiriötilanteiden vuoksi. Tästä meillä on esimerkkejä muun muassa vuodelta 2008, jolloin tämän suhteen ei toimittu vaan annettiin joustavuutta, mikä oli järkevää — että me emme myyneet ja realisoineet niitä sijoitusomaisuuksia, mitä meillä oli — ja tässä oli aivan oikea lähestymistapa. Mutta tässä vastuuvelas- sa, mikä liittyy näihin eläkevastuihin, tämä on laskennallisesti erikoinen kulma. Valtion eläkerahastoissahan se vastuu on sijoitettu 25 prosenttiin eläkevastuista. Sen jälkeen valtion eläkerahastoihin tulevat uudet sijoitukset, jotka saadaan työeläkevakuutusmaksuista, tulevat valtion budjettiin takaisin. Niitä rahastoja ei kasvateta ylitse sen. Joutuu kysymään, minkä vuoksi meillä on edelleen paine kasvattaa näitä yksityisiä eläkerahastoja kirkkaasti ylitse sen, mikä valtion eläkerahastoissa on katsottu vastuuvelaksi. Meillä on niissä on jo käytännössä 30 prosenttia, ja vielä vain kasvatetaan, jolloin koko ajan joutuu kysymään, minkä vuoksi me yhä edelleen kasvatetaan näitä eläkerahastoja: minkä vuoksi? Tässä on tietysti yhtenä vastauksena usein se, että miksi me emme käytä niitä eläkkeisiin. Meillä olisi varaa nostaa eläketurvaa Suomessa työeläkkeiden kautta, ja sitä ei ole tehty lainkaan, vaan kuten me hyvin tiedämme tästä taitetusta indeksistä, niin sehän laskee eläketa- soa. Tästäkin me voisimme päästä eroon, mutta en nosta, puhemies, tätä kysymystä tähän kohtaan, vaan kerron sen, että meillä on mittava tarve tässä suhteessa vaikuttaa.

Toinen kysymys, jonka halusin hallitukselle esittää, on näitten liikekulujen yritys-kohtai- siksi tekemisestä. Se on varmasti uudistuksena tärkeä, läpinäkyvyyttä lisäävä, mutta siinä on vain se ongelma, että me tiedämme, että siinä ovat ne hallintokulut, ja me tiedämme, että näissä hallintokuluissa on ehdottomasti myöskin ylimitoitettuja palkkakuluja. Toimi- tusjohtajan palkkaus, jos minä muistan oikein, on suurimmassa eläkeyhtiössä Varmassa lä- hes miljoona euroa vuodessa, sen toimitusjohtaja siellä saa. Myöskin Ilmarisessa ja näissä muissa suurissa eläkeyhtiöissä se on erittäin korkea. Täysin kohtuuttomat palkkiot siitä, että tehdään lakisääteistä työtä. Aitoa kilpailutilannetta ei ole olemassa, vaan tehdään laki- sääteisiä töitä, ja nämä on mitoitettu tälle tasolle. Tarjoaako tämä mahdollisuuden nyt sii- hen, että vielä tehdään yritys-kohtaisiksi nämä hoitokulut, liikekulut? Tarjoaako se tänne ikään kuin liikkumatilaa entistä enemmän, näihin tavallaan epäterveisiin palkitsemisjärjes- telmiin, joita näissä yhtiöissä on? Siellähän on myöskin muistettava näistä sijoitustuotois- ta, että nehan ovat bonusperusteisia. Sijoitetaan yhteisiä eläkerahastoja, mutta sijoitusrahas- tot ottavat nimenomaan bonukset siitä, jos sijoitukset onnistuvat — jos eivät onnistu, niin järjestelmä kantaa sen sijoitusvastuun yhdessä.

Tämä on iso, iso kysymys ja ongelma, että meillä on lakisääteinen järjestelmä, jossa vii- me kädessä on yhteinen vastuu siitä, jos sijoitukset epäonnistuvat, ja silti siellä on tämmöi- set palkitsemisjärjestelmät. Toivoisin, että eduskunta, kun se tätä esitystä käsittelee, myös- kin käy näitä asioita läpi.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Kaikki metsästysraudat kiellettävä lailla

Kansalaisaloite KAA 5/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, edustaja Heinonen.

Keskustelu

15.50 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä maa- ja metsätalousministeri, jonka vastuulle kuuluvat myös metsästyskysymykset, ja edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Haluan alkuun kiittää tästä kansalaisaloitteesta ihan sen takia, että kansalaisaloitejärjestelmä on tärkeä osa meidän demokratiaamme. Minuakin järkyttivät uutiset karhuista, joiden jaloissa oli tällaisia laittomia pienpetorautoja.

Pienpetopyynti on puhuttanut. Aika usein näissä keskusteluissa ja viesteissä törmää siihen, että vahvojen mielipiteiden takana on kuitenkin paljon tietämättömyyttä. Näin on myös tämän Kaikki metsästysraudat kiellettävä -kansalaisaloitteen kohdalla. Tällaiset viestit ovat haitallisia minun mielestäni myös siksi, että pienpetojen, kuten supikoirien, minkkien ja myös näätien, pois saaminen metsistämme on meidän kaikkien etu. Esimerkiksi minkkien pyytäminen hetitappavilla rautaloukuilla on oikeastaan ainoa tehokas tapa verottaa minkkipopulaatiota ja sitä kautta suojata ja turvata myös vesilintuja ja monien niistä hiipuvia kantoja. Tehokkaalla rautapyynnillä pystytään siis pelastamaan onnistunut pesintä monille lintulajeillemme.

Esimerkiksi kohtuullisen tuore Helsingin yliopiston tutkimus taantuvista haahkakannoista on surullista luettavaa. Haahka ei itse asiassa enää tänä päivänä hyödykään ilmaston lämpenemisestä, sillä lisääntyneet petomäärät ovat vaikuttaneet lajin pesintään entistä voimakkaammin. Tämä selittää haahkakannan viimeaikaista, itse asiassa hyvinkin dramaattista vähenemistä. On totta, että muun muassa merikotkien runsastuminen näkyy myös tässä, mutta huomionarvoista on ennen muuta se, että merikotka on osa maamme luontoa, mutta siihen tapaan haahkoja saalistavat vieraslajit supikoira ja minkki eivät kuulu Suomen alkuperäislajistoon eivätkä luontoomme. [Petri Huru: Juuri näin!] Siksi on tärkeää, että jatkossakin voimme pyytää tehokkaasti näitä vieraslajeja pois luonnostamme. Esimerkiksi yksin minkkejä pyydetään vuosittain yli 50 000 yksilöä, ja kaikki tiedämme, millaista täystuhoa jo yksikin minkkipesue voi tehdä jonkin saaren esimerkiksi koko lintuyhdyskunnalle. Suomen ympäristökeskuksen tutkimuksen mukaan poikuemäärät ovatkin jopa kaksinkertaisuneet tehopyynnin alueilla.

Keskusteluissa unohtuu yleensä se, että maassamme ei ole enää pitkään aikaan saanut pyytää pienpetoja avonaisilla raudoilla eikä jalkarautoilla. Jo vuosikymmeniä ainoa laillinen rautatyyppejä ovat olleet nämä hetitappavat raudat, joiden tulee olla lainsäädännönkin mukaan suojattuina laatikoissa. Laatikoilla nimenomaan halutaan estää se, että muut lajit

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

joutuisivat rautojen loukkuun. Julkisuutta saaneet karhutapaukset, jotka ovat myös tämän kansalaisaloitteen takana, ovat mitä ilmeisimmin johtuneet nimenomaan huonosti koteloiduista tai vanhanmallisista raudoista. Tällaisista pitää totta kai hankkiutua eroon. Avokotelossa olevat raudat eivät esimerkiksi enää vastaa nykylainsäädännön vaatimuksia, ja totta kai metsästäjien pitää aina varmistaa, että pyyntivälineet, ovat ne sitten näitä loukkuja tai jopa aseita, ovat kunnossa, turvallisia ja lainmukaisia. Nykylainsäädännön mukaiset raudat tukevalla kannella ja oikeankokoisella reiällä laukeavat vielä lisäksi suojakotelon sisällä joutuessaan esimerkiksi karhun käsittelyyn, eli ne laukeavat, kun karhu koskee näihin loukkuihin.

Kysyisin ministeri Lepältä: voisiko ajatella niin, että yksi toimenpide, mikä tämän kansalaisaloitteen myötä voitaisiin ottaa käyttöön, olisi se, että nämä loukut pitäisi esimerkiksi merkitä jollain tavalla, että me tietäisimme, että tuo loukku on metsästäjä Lepän loukku ja tämä loukku on metsästäjä Heinosen loukku, ja se voitaisiin myös tunnistaa sieltä metsästä löytäjän taholta?

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa siis usein tietämättömyyttä tai vajavaisin tiedoin vaadittu rautojen kieltäminen olisi nimenomaan luonnonsuojelunkin näkökulmasta jopa vastuuton teko. Nykyisten, voimassa olevien lakien noudattaminen ja niiden vaatimusten mukaisten rautojen käyttäminen estävät jo nyt tehokkaasti muun muassa karhuvahingot. Rautapyynnin täyskielto ei ole näin ollen tarpeen ja olisi itse asiassa maamme luonnolle jopa haitallinen. Rautojen täyskielto, hyvät kollegat ja muut täysistuntoa seuraavat, olisi siis luonnonsuojelunkin näkökulmasta vastuuton teko. Pienpetojen rautapyynti on itse asiassa arvokasta riistanhoitotyötä. [Petri Huru: Juuri näin!]

Arvoisa puhemies! En kannata tätä kansalaisaloitetta, sillä tämä veisi meidän luonnonsuojelun tilaa täydellisen väärään suuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

15.56 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Tässä kansalaisaloitteessa tosiaan esitetään, että kaikki metsästysraudat, esim. pienpetoraudat, on kieltävä lailla.

Edustaja Heinonen hyvin kuvasi sitä, miten suuri merkitys metsästysraudoilla on, ja että niiden kieltäminen olisi lopulta luonnonsuojelun vastainen teko. Onhan niin, että pienpetorautapyynti on hyvin tehokas ja helppo ja sujuva keino, kun se toteutetaan oikein vieraspetojen poistamiseksi. Saaliin ei tarvitse odottaa kohtaloa, eikä pyytäjän tarvitse kokea pyydyksiä joka päivä. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi mökkiläiset voivat omalta osaltaan nykyisin tehdä arvokasta luonnonsuojelutyötä alkuperäislajiemme säilymiseksi. Minkki- ja supikoirajahtiin ei tarvita metsästyskorttia.

Mutta aivan oleellista on huolehtia pyyntirautojen turvallisesta käytöstä. Käytännössä ainoastaan suojakotelossa olevat raudat ovat sallittuja maan päällä tapahtuvassa pyynnissä, ja kannattaa huomioida, että juuri tämä suojakotelo on se tärkein turvallisuustekijä. Asianmukaisesti ja oikein viritetyt raudat ovat turvallisia, eikä niistä aiheudu vaaraa ihmisille, lemmikeille eikä rauhoitetuille eläimille. Suomessa ei vuosikymmeniin ole saanut pyytää pienpetoja avonaisilla raudoilla eikä jalkarautoilla. Ainoa laillinen rautatyyppi on heti tappavat raudat, jotka tulee olla suojattu laatikolla niin, että muiden lajien pääsy niihin on estetty. Suojalaatikon suuaukon koolla estetään muiden kuin kohdelajien, esimerkiksi juuri karhun tai sauron, meneminen pyydykseen. Karhun yrittäessä rikkoa suojakotelo

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

laukeaa huollettu rauta herkästi ja tekee näin raudoista vaarattomat karhulle ja muillekin eläimille. Myös pyydyksen lopullinen sijoituspaikka rajaa hyvin sivusaalisriskiä.

Kansalaisaloitteessa todetaan, että rautoihin astuu myös muita eläimiä kuin pienpetoja, esimerkiksi karhuja, mutta on todella tärkeää, että nämä raudat on asennettu oikein. Oikein asetettuina ne estävät karhuvahinkojen ja muiden vahinkojen tapahtumisen. Metsästäjäliiton mukaan karhun käpälä ei voi jäädä oikein viritettyyn pienpetorautaan, eli hyvin todennäköisesti rautoja on joissain tapauksissa käytetty valitettavasti virheellisesti ja karhun käpälä on jäänyt rautaan kiinni.

Pienpetoraudat kaikkiaan ovat välttämättömyys Suomessa esimerkiksi minkkikannan hallinnan vuoksi, ja minkinpyyntiin ei ole muita vaihtoehtoja kuin pienpetorauta. Minkki on yksi Suomen haitallisimmista luonnonvaraisia lintuja tappavista vieraslajeista.

Hallitusohjelmassamme todetaan, että metsästysharrastuksen edellytykset turvataan ja uusien harrastajien tuloa lajin piiriin edistetään, Metsästyksen merkitys luonnon- ja riistanhoidossa sekä vieraslajien torjunnassa otetaan huomioon. Näin ollen pyyntirautojen kieltämisen sijaan meidän on varmistettava metsästysasetuksen tavoitteiden toteutuminen lisäämällä neuvontaa rautojen oikeaoppisesta käytöstä. Haluaisinkin kysyä ministeri Lepältä, kun olette tässä paikalla: millä tavalla voimme tätä varmistamista tehdä, jotta rautoja varmasti käytetään oikein?

Mielenkiintoista on myös se, että Luonnonsuojeluliiton piirisihteeri Teemu Tuovinen kertoi Ylen uutisissa, että hänkin on sitä mieltä, että rautoja ei tule kieltää, koska ne ovat juuri tehokkain tapa päästä vieraslajeista eroon. Hän ei myöskään löytänyt aloitteesta perusteita metsästysrautojen täyskieltoon.

Arvoisa puhemies! En ole koskaan itse metsästysraudoilla metsästänyt, mutta nyt kun olen tähän kansalaisaloitteeseen tutustunut ja perehtynyt asiaan liittyviin faktoihin, niin olen ajatellut, että kyseessä on niin tärkeä toiminta, että ehkä voisi alkaa itsekin metsästämään metsästysraudoilla. Pidän tätä kansalaisaloitetta näin ollen perusteettomana. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kontula.

16.01 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan metsästysrautojen kieltä.

Rautoihin jää myös muita kuin metsästettäviä eläimiä, myös uhanalaisia eläimiä ja myös lemmikeitä. Tässä edeltävissä puheenvuoroissa on todettu, että näin tapahtuu silloin kun rautoja käytetään väärin tai käytetään laittomia rautoja. Faktuaalisesti meillä kuitenkin käytetään väärin ja käytetään laittomia rautoja taikka säännöksiä rikkovia rautoja siinä määrin, [Timo Heinosen välihuuto] että me tuotetaan merkittävää kärsimystä muille lajeille tällä rautapyynnillä. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Aikaisemmissa puheenvuoroissa todettiin, että nykyisissä raudoissa edellytetään siihen ympärille kotelo, jossa olevan reiän suuruudella pidetään huolta siitä, että esimerkiksi karhut eivät pääse itseään loukkaamaan. Tämä on varmasti hoidettavissa kotelolla, mutta juuri äsken törmäsin keissiin, jossa tällaiseen rautaan oli jäänyt orava ja siellä päiväkausia kitunut ennen kuin sitten oli hengestänsä päässyt. Meillä ei ole mitään semmoista tutkimustietoa, joka todistaisi, että oravan kärsimys olisi vähäisempää tai vähäpätöisempää kuin karhun kärsimys, kuin ihmisen kärsimys tai esimerkiksi kissan kärsimys, josta juuri keissin myös luin.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Mikäli kielto on mahdotonta toteuttaa joko poliittisen kannatuksen puutteen vuoksi tai jostakin muusta toistaiseksi vielä tutkimuksessa verifioimattomasta syystä johtuen, niin ainakin sääntelyä olisi huomattavasti kiristettävä, se olisi sanktioitava nykyistä rankemmin ja siihen tulisi liittää myös tosiasiallisesti toimiva valvonta.

Erikseen kuitenkin on tarkasteltava tilannetta, jossa rautoja käytetään vieraslajien, erityisesti minkkien, kannan hallinnassa. Lähtökohtana on, että minkkikantoja voidaan rajoittaa pyynnillä vain paikallisesti ja erittäin järjestelmällisellä pyynnillä tällöin, eli me emme tule pääsemään minkkikannoista eroon pyynnin kautta, [Petri Hurun välihuuto] mutta tietyissä ympäristöissä, tietyillä alueilla, missä muu luonto — usein ihmisen toiminnan johdosta — ei kestä minkkikantoja, voidaan tarvita minkkikantojen hallintaa pyynnin keinoin alueellisesti. [Ritva Elomaa: Juuri näin!] Resurssien puolesta tämä on mahdollista toteuttaa vain lajistoltaan haavoittuvilla ja melko rajatuilla alueilla, koska se pyynti on aika työlästä.

No pääkeino näissä tilanteissa on loukutus. Useimmissa tapauksissa raudat voidaan korvata loukkupyynnillä, jota tällä hetkellä käytetään hyvinkin aktiivisesti esimerkiksi populaatiokissojen kiinniottamisessa mutta jota käytetään jo nyt myös minkkien kannan hallinnassa. [Petri Huru: Mistä ne resurssit otetaan?] Rautoja kuitenkin tarvitaan sellaisissa tilanteissa, joissa loukkujen päivittäinen tarkistus on mahdotonta. Tällaisia tilanteita on esimerkiksi saaristossa kelirikkoaikaan tai hyvin huonoissa sääoloissa. Eli rautojen käyttö säädelysti minkkien kannan hallintaan sellaisissa tilanteissa, joissa se on ekologisesti perusteltua, ja sellaisissa olosuhteissa, joissa loukkupyynti ei ole mahdollista, tulisi minunkin mielestäni kyseeseen.

Pitkällä aikavälillä kuitenkin pyynti ei tule olemaan kestävä tapa kantojen hallintaan edes tällä tavoin. Useamman asiantuntijan kanssa juteltuani olen siinä käsityksessä, että minkkiä me emme pysty enää pyydystämään pois vaan se on jäänyt meidän luontoomme ja meidän tulisi ajan kanssa löytää sellaisia ratkaisuja, joilla meidän muu luontomme kestää sitä, että siellä on nyt minkki sitten yhtenä muiden joukossa. Keinoja tämän kestävyys lisäämiseksi voisi olla esimerkiksi saukon tukeminen — tietävästi saukko rajaa ja hillitsee minkkikantoja — sekä myös haavoittuvien elinympäristöjen ja saalislajien aseman vahvistaminen, jolloinka ne kestävät minkin verotusta paremmin.

Lopuksi toisin esille, että vieraspedot ovat meidän luonnossa ihmisen toiminnan seurauksena, meidän tässä salissa päättämien lakien seurauksena. Sen vuoksi myös hinnan näistä vieraspedoista pitää olla meidän ihmisten maksettavissa, ei muiden lajien tai näiden vieraslajien vastattavaa.

Toiseksi totean: Me tarvitaan todella huimasti lisää tutkimusta, jotta tästä teemasta voidaan tehdä pidemmälle vietyjä johtopäätöksiä. Olin hämmästynyt siitä, kuinka vaikeaa on löytää tutkittua tietoa kantojen hallinnasta, erilaisten pyyntimenetelmien merkityksestä ja siitä, mikä olisi järkevin tapa edetä tässä asiassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huru.

16.07 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies sekä metsästyksestä vastaava ministeri ja muut kuulijat! Pienpedot, kuten näättä, minkki ja supikoira, voivat olla monelle vieraita eläimiä, sillä niihin ei välttämättä luonnossa ihminen usein törmää. Niiden aiheuttamat haitat ovat kuitenkin monille kesämökin omistaville tai metsästäjille tuttuja. Suurimman haitan pienpedot aiheuttavat kuitenkin luonnon monimuotoisuudelle ja etenkin eri lintulajeil-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

le. Vieraslajien onkin arvioitu olevan maailmalla toiseksi suurin luonnon monimuotoisuuden hupenemisen syy.

Vierasperäisistä eläinlajeista etenkin minkki on hyvin haitallinen alkuperäiselle luonnolle. Varsinkin saaristoalueilla se tuhoaa lintujen pesiä ja saalistaa aikuisia lintuja. Minkin on arvioitu vaikuttaneen monien saaristoalueen lintujen uhanalaistumiseen. Osaltaan siihen vaikuttaa se, että se on hyvin kaikkiruokainen ja ketterä peto. Linnunpoikasten lisäksi minkille kelpaavat muun muassa linnunmunat, aikuiset linnut, matelijat, sammakot, piennisäkkäät ja kalat. Näistä lintujen lisäksi esimerkiksi sammakoiden kannan kehitys voi häiriintyä minkkien takia.

Kuten minkki myös kotimainen näätä aiheuttaa muille eläimille aiheutuvien haittojen lisäksi myös harmaita hiuksia kesämökkien omistajille. Vaikkei näätiin luonnossa juurikaan törmää, ne voivat jopa vallata tyhjillään olevia kesämökkejä tai varastorakennuksia aiheuttaen niissä merkittäviä tuhoja. Näätä on myös täysin elinvoimainen laji, jonka kannan nousu tapahtuu nopeasti.

Arvoisa puhemies! Metsästysrautojen rooli riistanhoidossa on merkittävä. Rautapyynnillä saadaan vähennettyä esimerkiksi minkkikantaa tehokkaasti ja näin suojattua etenkin eri lintulajeja, jotka kärsivät minkin läsnäolosta. Metsästysraudoista monella saattaa olla harhaanjohtava mielikuva. Nykyaikaiset metsästysraudat ovat heti tappavia, ja esimerkiksi minkin sekä näädän pyynnissä niiden ympärillä on laatikko, joka suojaa muiden eläinlajien päätymistä rautoihin. Nykyaikaiset raudat lisäksi laukeavat laatikon sisällä, jos laatikko joutuu esimerkiksi karhun kynsiin.

Tiedon lisäämiseksi Metsästäjäliitolla on käynnissä Mökkiläiset vieraspetopyyntiin -hanke, jonka tarkoituksena on saada myös mökkiläiset ymmärtämään vieraspetojen haitallinen vaikutus alkuperäiselle kotimaiselle linnustolle ja näkemään oma tärkeä roolinsa vieraspetokantojen kurissa pitämisessä sekä erityisesti vesilintukantojen parantamisessa. Ymmärrys ja tieto onkin tärkeää pienpetojen vähentämiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Koska ministeri Leppä on paikalla, kysyisinkin: onhan jatkossakin turvattavissa rahoitusta muun muassa Metsästäjäliitolle tällaisen tiedon saamiseksi, tai kuten edustaja Kontula mainitsi, tiedon saamiseksi siitä, miten metsästys vaikuttaa muun muassa pienpetokantojen hallintaan?

Arvoisa puhemies! Olen tämän kansalaisaloitteen kanssa eri mieltä metsästysrautojen täydellisestä kieltämisestä. Kansalaisaloitteen tekijöillä on kuitenkin hyvä tarkoitus vähentää eläinten kärsimyksiä, ja tästä haluan kiittää aloitteen tekijöitä.

Haluan lisäksi muistuttaa, että myös metsästäjien tarkoitus on minimoida eläinten kärsimystä ja turvata luonnon monimuotoisuus, joten sikäli meillä on lopulta sama päämäärä. Rautakielto kuitenkin loisi tilanteen, jossa suojellaan muutamaa luonnostaan elinvoimaista pienpetolajia, jotka taas lisääntyessään tuhoavat luonnon monimuotoisuutta.

Näin ollen en kannata tätä kansalaisaloitetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Elomaa.

16.11 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitos tämän kansalaisaloitteen tekijöille tärkeän asian nostamisesta. Mielipiteeni asiasta on selvä — raudat kieltoon — mutta yksi kompromissiehdotus tässä puheen lopussa minulla on tähän liittyen.

Pyyntiraudat eivät ole enää tätä päivää, koska niiden käyttöön liittyy niin monia ongelmia. Ensinnäkin pyyntiraudat ovat uhka myös muille kuin varsinaisen pyynnin kohteena

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

oleville lajeille. Viime kesänä mediassakin esille nousi pienpedoille tarkoitettujen pyyntirautojen haavoittamat karhut Itä-Suomessa, jotka olivat riski myös ihmiselle. Näitä karhuja oli kolme, ja viranomaisetkin ovat sanoneet, että se on suuri määrä — ja ne ovat vain ne karhut, jotka tiedetään, puhumattakaan muista eläimistä. Tällaisissa tapauksissa viranomainen lopettaa karhun, jos se tavoitetaan, tai karhu saattaa menehtyä hitaasti ja tuskallisesti haavoihinsa. Pahimmassa tapauksessa emokarhulta jää vielä pennut metsän armoille. Tämä on mielestäni väärin.

Toinen pyyntirautojen vakava puute on se, ettei eläin välttämättä kuole heti. Metsästysasetuksessa linjataan, että eläinten pyydystämisessä saa käyttää vain rautoja, jotka aiheuttavat lauetessaan eläimen välittömän kuoleman. Tätä ei kuitenkaan millään tavoin voida varmistaa käytännön tasolla. Niin sanottujen sivuosumien riski on suuri. Suojakoteloiden käyttökään ei varmuudella riitä estämään niin sanottuja vahinkoja. Lisäksi pyyntirautoja lojuu metsissämme ilman mitään suojakoteloja tai -putkea. Avokotelot puolestaan eivät edes hidasta mesikämmenä tavoittelemasta syöttiä.

Kun aseiden kanssa metsästetään, voidaan saalis valikoida satavarmasti. Pyyntirautoilla se ei ole mahdollista. Entä jos eläin jää kitumaan pyyntirautaan pitkäksikin aikaa, ennen kuin metsästäjä saapuu paikalle antamaan niin sanotun armonlaukauksen? Periaatteessahan eläinsuojelulaki velvoittaa, että sairasta, vahingoittunutta tai muuten avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä tulee pyrkiä auttamaan tai huolehtia, että se saa asianmukaista hoitoa. Eikö tässä asiassa ole ristiriita? Ainoa toimiva ratkaisu pyyntirautojen aiheuttamien ongelmien kitkemiseen on niiden kieltö.

Tein viime istuntokaudella, syysistuntokaudella, asiasta kirjallisen kysymyksen ja kysyin näin: ”Onko hallitus valmis varmistamaan metsästysasetuksen tavoitteiden toteutumisen kieltämällä pyyntirautojen käytön?” Minulle vastattiin hallituksen aikeista näin: ”Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole valmisteilla muutoksia asiaa koskevaan lainsäädäntöön.” Pyyntirautojen tarpeellisuutta perusteltiin, ettei niiden käytöllä ole suurta vaikutusta muun muassa karhukannan kokoon, ja korostettiin rautojen tarvetta haitallisten vieraspetojen pyynnissä. Kompromissiratkaisuna kirjallisen kysymyksen perusteluissa ehdotin, että viranomaisilla voisi olla jatkossa mahdollisuus käyttää pyyntirautoja hallitusti tähän tarkoitukseen, eli käytännössä esimerkiksi pahaan minkkiongelmaan voitaisiin alueellisesti puuttua.

Toivottavasti tämä kansalaisaloite toimii herätyksenä hallitukselle ja toimet pyyntirautojen kiellon valmistelemiseksi saataisiin käyntiin. Se olisi merkittävä voitto eläinten oikeuksille.

Myös sen haluaisin sanoa niille, jotka niitä loukkuja ylipäätänsä asettavat tuonne metsiin: tarkastakaa ne. Olin edellisessä koirien kanssa kotini lähistöllä. Siellä oli supi jäänyt loukkuun. Kolmen päivän kuluessa 30 asteen helteessä menin sitä samaa lenkkiä, ja se sama supi oli siellä puolikuolleena. Ne loukut täytyy tarkastaa, jos niitä asetetaan. [Eduskunnasta: Totta kai!]

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi, vaikka tämä ei liity nyt pyyntirautoihin, mutta koska ministeri Leppä on paikalla, muistuttaisin ministeri Leppää vielä asiasta, josta puhuin kanssanne hetken viime perjantaina. Ukrainasta tulee lemmikkieläimien kanssa nyt pakolaisia. Totta kai heitä täytyy auttaa ja täytyy auttaa myös ne heidän rakkaat lemmikkieläimensä tänne Suomeen, koska heillä mahdollisesti ei ole muuta kuin vaatteet päällään ja se rakas lemmikki, koska nämä on lapsia ja naisia, jotka sieltä tulevat, miehet ovat sodassa. Mutta siinä on suuri ongelma: kun he tulevat tänne, niin välttämättä kaikki paperit eivät ole

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

kunnossa lemmikkieläinten kohdalta, ja näin ollen voi olla suuri riski nyt, että lemmikkieläimien kautta tulee meille tauteja, rabiasta, muita tauteja, ja sen takia nämä lemmikit täytyy tarkastaa erittäin tarkasti. On olemassa Turussa jo paikka, missä on tällainen hyvä malliesimerkki, kuinka hoidetaan hommat. Ulriika Sundell, lääkäri ja eläinlääkäri, on omakustanteisesti laittanut tällaisen hätäapumajoituksen. Seitsemän perhettä siellä on lemmikkeineen. Hän maksaa kaiken itse, joten se on valtava rasitus taloudellisesti hänelle. Hän tekee hienoa työtä. Näitä pisteitä pitäisi olla enemmän, että estettäisiin se, ettei maahamme tule mitään tauteja lemmikkieläinten kautta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

16.17 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Pienpetoraudat ovat pyyntimuoto, joka on varsin tehokas, kuten täällä on tänään sanottukin, mutta tuolla tehokkuudella on synkät varjopuolet. Moni tässä salissa muistaa viimesyksyiset uutiset kahdesta karhusta, joiden jalkaan oli tarttunut pienpetojen pyynnissä käytettävä rauta. Noiden karhujen kohtaloa seurattiin myös mediassa. Metsiimme upealle suurpedolle, kansalliseläimellemme hidas kärsimys ja lopulta lopettaminen ihmisen toimesta olivat kaikkea muuta kuin arvokas kohtalo. Oleellista tässä tarinassa on myös se, että tämä kohtalo olisi voitu välttää. Karhujen tilanne on ollut vahva vaikutin tämän aloitteen taustalla — noiden karhujen kohtalo on kuitenkin vain yksi osa sitä ongelmavyyhteä, jonka nykyisellään varsin löyhästi säännelty rautapyynti aiheuttaa.

Kuten tiedämme, rauta on passiivinen pyydys, joka ei siksi erottele, mikä eläin jää saaliiksi. Raudat voidaan rakentaa siten, että ne pyrkivät estämään vääräkokokoisen eläimen joutumisen ansaan, mutta tämä erottelu toimii tosiaan vain koon perusteella. Kaikki samankokoiset eläimet eivät silti ole haluttua tai edes sallittua saalista. Esimerkkeinä mainittakoon hilleri, joka on erittäin uhanalainen laji ja silti vaarassa joutua minkkirautoihin. Toisena on saukko, joka on vaarassa, kun majavia pyydetään raudoilla. Ja todellisuutta on, että kaikki raudat eivät ole pyynnissä tavalla, joka pyrkii estämään muiden kuin tavoitellun saaliseläimen jäämisen pyydykseen. Karhujen tilanne on yksi esimerkki, mutta pienpetorautoihin tiedetään jääneen myös muun muassa ahmoja, mäyriä ja jopa lintuja.

Arvoisa puhemies! Toinen keskeinen ongelma on, että raudat eivät suinkaan aina tapa saalistaan. Eläimet voivat jäädä kitumaan pitkiksikin ajoiksi rautoihin, vakavasti vammautuneina. Näitä tapauksia on lukemattomia. Pahimmillaan eläimet kituvat raudoissa jopa päivien ajan ja lopulta kuolema tulee nääntymisen kautta. Tämä on todella tarpeetonta, pitkittynyttä kärsimystä eikä lainkaan inhimillistä.

Rautapyynnin kolmas ongelmakohta on kevyt sääntely ja valvonta. Raudat ovat laajasti käytännössä kenen tahansa ulottuvilla, eikä niiden käyttöön tarvitse minkäänlaista koulutusta tai opastusta. Iso osa metsästäjistä toimii vastuullisesti ja pyrkii minimoimaan vahingon luonnolle, mutta samaan aikaan rautoja käytetään myös valitettavan usein väärin. Velvoitteita esimerkiksi merkitä rautoja ei ole. Kun valvontaa ei ole riittävästi ja rautoja ei ole velvollisuus merkitä, ei vastuuttomien pyytäjien henkilöllisyyttä ole välttämättä edes mahdollista selvittää. Nykytilassa pitkiksi ajoiksi pyyntiin ja tarkastamatta jätetty rauta tai jopa lopullisesti hylätty rauta luonnossa saa jäädä metsään ilman, että kukaan siitä joutuu välttämättä vastuuseen.

Arvoisa puhemies! Valvotulla tehopyynnillä on ollut merkitystä luonnon monimuotoisuuden turvaamiselle, kuten lintujen pesinnän suojelulle. Metsähallituksen ja riistakeskuk-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

sen yhteistyössä metsästäjien kanssa suorittamalla minkki- ja supikoirapyynnillä on onnistuttu vähentämään näiden vieraspetojen kantoja, jotka uhkaavat uhanalaista vesilintulajistoa. Metsästysrautojen käyttöä tulee kuitenkin rajoittaa, ja rautojen tilalla tulisi ottaa käyttöön vähemmän kärsimystä aiheuttavia pyyntimenetelmiä aina, kun se on mahdollista. Tarpeeton kärsimys tulee minimoida ja poistaa riskit eläinten vammautumisesta ja uhanalaisten lajien pyynnistä.

Itse ajattelen tämän kansalaisaloitteen osalta ja tästä aiheesta, että metsästysrautojen käyttö tulisi sallia vain viranomaisen kanssa suoritettussa pyynnissä, niin että sen toteuttavat kokeneet metsästäjät. Nykyisen kaltainen käyttö, joka aiheuttaa kohtuutonta kärsimystä, on kiellettävä. Haluan kiittää aloitteen tekijöitä tärkeän asian eteen tehdystä työstä. Eläinten puolustajat tekevät tärkeää työtä tässä yhteiskunnassa. Sivistynyt yhteiskunta pyrkii kärsimyksen vähentämisen eläinten osalta — aina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Junnila.

16.22 Vilhelm Junnila ps: Herra puhemies! Metsästyksen ja luontoon yleisestikin liittyvät aiheet ovat lainsäädäntötyössä yleisesti melko turhauttavia, koska ne jakavat suhtautumisen kahteen leiriin, joissa yöpyjät eivät grillaa samalla iltanuotiolla ja tikunnokassakin on erilaista apetta. Yksi osapuoli toistaa papukaijana kaiken, mitä Metsästäjäliitto tai jokin muu riista-alan etujärjestö sattuu agendallaan omaamaan, ja toinen osapuoli kaiken sen, mitä erilaiset luonnonsuojelujärjestöt sattuvat kulloinkin olemaan mieltä.

Näissä on vieläpä melkoisia ristiriitaisuuksia. Otetaan vaikkapa Metsästäjäliitto, joka tässä käsiteltävässä asiassa esittää kannakseen, että metsästysraudat tulee jatkossakin sallia, koska ne suojelevat lintukantaa. Näin ajateltuna se varmasti pitää paikkansa. Kun vieraslaji, vaikkapa supikoiraa, jää loukkuun tai minkki rautoihin, on se poissa kaikilta tulevilta lintuaterioiltaan. Mutta moniko täällä olevista edustajista, käsi sydämellä, oikeasti uskoo tähän perusteluun, että nämä ovat tarpeellisia lintukannan suojelun perusteella. Tilanne on vastaava luonnonsuojelujärjestöillä, jotka kiihkeästi vastustavat ydinvoimaa, koska Venäjä. Sillä Venäjä hirmuhallitsijoinen on aivan erinomainen syy vastustaa ydinvoimaa ja etenkin ydinasemateriaalia ulostavaa Rosatomia. Näin ajateltuna myös tämäkin varsinaisesti pitää paikkansa. Mutta moniko täällä olevista edustajista, käsi sydämellä, oikeasti uskoo tähän perusteluun, että kyseiset järjestöt vastustavat ydinvoimaa siksi, koska se on kytköksissä Venäjään? No ei varmasti kukaan. Kaikki tietävät, että ellei perusteluna olisi Venäjä, niin se olisi jokin muu, koska nämä järjestöt lähtökohtaisesti vastustavat kaikkea ydinvoimaa riippumatta siitä, millainen tai kenen omistuksessa oleva organisaatio sitä pyörittää.

Siksi en myöskään luota Metsästäjäliiton perusteluihin, että näitä rautoja tarvitaan lintukantojen suojelemiseksi. Se on vähän kuin se, että Valio ilmoitti tarvitsevansa tehtaita Venäjällä, ettei kanssa näe nälkää. Arvostan suuresti metsästäjien työtä ja olen monessa asiassa täysin samaa mieltä myös Metsästäjäliiton kanssa, mutta toivon, että täällä ja muualla ryhdyttäisiin yhä pontevammin keskittymään itse substanssiin asiakysymys kerrallaan ja miettimään erilaisia taustatekijöitä. Etujärjestöt ajavat omaa asiaansa, eikä se välttämättä ole lähelläkään tieteellistä totuutta.

Arvoisa puhemies! Ylipäättään suhtautuminen vieraslajeihin on ristiriitaista. Yhtäältä Pohjois-Amerikasta tuodut vieraslajit, kuten valkohäntäpeurat, ovat arvokas osa maamme metsästyskulttuuria, riistanhoitoa ja ruokapöytää, ja toisaalta niiden metsästyksen edelly-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

tettävää hehtaariperusteista maa-alaa ei voi pienentää, jotta laki vastaisi eläimen lajinomaista käyttäytymistä ja metsästystä voisi paremmin kohdistaa alueille, joissa eläimet aiheuttavat liikenneturvallisuudelle ongelmia. Jos pienlintukantaa halutaan Metsästäjäliiton perusteluissa suojella, niin ainakin autoilijat vaikuttavat olevan kyseisen suojelun ulkopuolella. Totuus tietenkin on, ettei tässä ole kysymys lintukannoista eikä autoilijoista, vaan metsästäjäyhdistyksen saamista tuloista. Ja vaikka asia olisi tieteellisesti järkevämpää järjestää toisin, se kohtaa vankkaa vastustusta. Me olemme kyllä ehdottaneet esimerkiksi edustaja Koskelan kanssa myös keinoja, joilla metsästäjäyhteisöjen tulot voidaan pitää vähintään nykytasolla ja silti tehdä tarvittava lakimuutos, mitä tähän valkohäntäpeuran maa-alavaatimukseen tulee. Mutta kuten todettua, asiassa on kaksi leiriä, ja tähän leiriin on ensin rakennettu potero, sen jälkeen syvennetty bunkkeria kuusi jalkaa maan alle. Sieltä ei kaivaudu ulos edes maamyyrä, jonka Kielitoimisto on nyt vaihtanut kontiaiseksi. Lisäksi MTK, joka ymmärtääkseni taas tietää... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt lähti mikrofonit. Nyt se toimii taas.

Lisäksi MTK, joka ymmärtääkseni taas tietää jotakin ruuantuotannosta ja jonka sanomisiin tulee yhtä lailla suhtautua kriittisesti, kuten kaikkiin etujärjestöihin, tukee sitä, että metsästysalan 500 hehtaarin aluetta pienennettäisiin 100 hehtaariin. Heillä perusteena ovat satovahingot.

Arvoisa puhemies! Miten tämä sitten liittyy vieraslajeihin. No, valkohäntäpeura on vieraslaji, jonka kantaa säädellään. Samoin toki tehdään muillekin, mutta asia ei ole aivan näin yksinkertainen, kun edes nimistä ei päästä yhteisymmärrykseen, koska tässäkään asiassa ei mennä tie edellä. Otetaan esimerkki: nisäkäsnimistötoimikunta on ehdottanut, että pesukarhu muutettaisiin supiksi. Tästä tulee edustaja Kettusellekin varmaan mieleen supikoira. No, supikoira on Itä-Aasiasta kotoisin oleva, pienikokoinen ja pitkäkarvainen koiraeläinlaji. Pesukarhu taas on puolikarhulaji, joka tulee Pohjois- ja Keski-Amerikasta. Niillä ei siis ole käytännössä mitään tekemistä toistensa kanssa. Ja juuri tämän vuoksi tämäkin aloite on nyt lähes yhtä päätön.

Arvoisa puhemies! Onneksi täällä enää ei sekuntikellokaan tunnu liikkuvan, mutta... [Tuomas Kettunen: Puhukaa vain!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minä lasken sekunteja tässä muuten.

...olen ilmeisesti jäämässä tähän puhemiehen asettamaan viiden minuutin ansaloukkuun ja pelkään, että jos tästä jatkan, niin jään rautoihin pysyvästi kiinni, [Petri Huru: Aikarautaan!] niin ehkä näihin metsästysrautoihin palaan seuraavassa puheenvuorossani. Mutta koin hyvin tarpeelliseksi tuoda esiin sen ideologisen sekahedelmäkeiton, joka näissä asioissa vallitsee, ja palaan sitten noiden varsinaisten metsästysrautojen osalta tähän lainsäädäntöön seuraavassa puheenvuorossani. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Vielä edustaja Hassi ja sen jälkeen ministerille mahdollisuus vastata.

16.29 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa otti esille hyvin tärkeän asian Ukrainasta sotaa pakenevien ihmisten mukanaan tuomista lemmikeistä. Todella toivon,

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

että maa- ja metsätalousministeriö huolehtii siitä, että ei jää pelkästään vapaaehtoisten eläinsuojelijoiden harteille ja rahoitettavaksi se, että nämä eläimet tutkitaan ja rokotetaan, jotta rabiasta ja muita, ihmisellekin vakavia eläintauteja ei niiden mukana saapuisi Suomeen.

Arvoisa puhemies! Tästä kansalaisaloitteesta:

Tässä moni kollega on todistanut, että rautoja tarvitaan ja loukkuja tarvitaan erityisesti alueilla, missä minkit saalistavat lintuja. Toisaalta on todisteltu myöskin sitä, että jos rautoja ja loukkuja käytetään laillisesti, niin ongelmia ei ole. Me kuitenkin tiedämme, että ongelmia on. Näistä ongelmista kuuluisin on nyt ne kolme karhua, joista havaittiin, että ovat saaneet raudan käpäläänsä. Me emme tiedä, kuinka paljon on muita karhuja ja muita eläimiä, joilla on vastaava kohtalo. Kun tämä keskustelu näiden haavoittuneiden karhujen kohdalla alkoi, tarkistin, miten näitä rautoja saa, ja netistä saa rautoja ilman mitään koteiloita, ei siinä kysytäkään mitään metsästystaitoja. Meidän on ihan turha todistella sitä, että raudat, jotka ovat kotelossa, jonne ei pääse muuta kuin ne eläimet, jotka on tarkoitettu, tai ainakin pelkästään niiden kanssa samankokoiset eläimet, eivät aiheuta ongelmia, kun me tiedetään, että maastossa kuitenkin on niitä rautoja paljaaltaan ja niitä myöskin saa vapaasti ostaa, kukaan ei tarkista, millä lailla ne maastoon asetellaan. [Ritva Elomaa: Näin on!]

Lienee realiteetti, että erityisesti rannikolla ja saariston lintualueilla pitää olla tapa määsätä minkkejä ja muita vieraspetoja. Mielestäni paras ratkaisu olisi se, että tämä tapahtuisi viranomaisten kanssa yhteistyössä, mutta vähin lisäsäätely, mitä mielestäni tarvittaisiin, olisi se, että kielletäisiin kotelottomien rautojen myynti ja edellytettäisiin, että jos siinä ostotilanteessa ihmiselle, joka ostaa raudat, ne raudat myöskin merkittäisiin hänen nimellään. Tässä edustaja Heinonen tämän keskustelun ensimmäisessä puheenvuorossa esitti, että näitä rautoja saisi käyttää vain merkittynä, niin että esimerkiksi, jos ministeri Leppä laittaisi loukun tai kotelossa olevat raudat maastoon, niin hänen nimensä olisi niissä. Tämähän voidaan varmistaa vain sillä tavalla, että myynti olisi laillista ainoastaan sillä lailla, että nämä raudat merkitään.

Me kaikki tiedetään, että raudat ja loukut eivät valikoi saalistaan. Mielestäni myös pitäisi lainsäädännössä supistaa niitten lajien joukkoa, joiden pyynti raudoilla on sallittua, niin että ainakin hilleri, kärppä, näätä, orava ja majava pitäisi poistaa niiden lajien listalta, joita raudoilla saa pyydystää.

Kaiken kaikkiaan mielestäni pitäisi katsoa realistisesti sitä tilannetta, mikä Suomessa tällä hetkellä on, eikä mennä pelkästään sen taakse, että jos kaikki noudattaisivat lain kirjainta, niin asiat olisivat suurin piirtein ok, kun me tiedämme, että kaikki eivät noudata lain kirjainta eikä käytännössä siitä seuraa mitään sanktioita, kun mitään kunnollista valvontaa ei ole. [Ritva Elomaa: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Leppä, kolme minuuttia.

16.33 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa herra puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, ministeri Leppä, nyt mikrofoni ei... Nyt se lähti päälle.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

No niin, otetaanpa alusta. — Arvoisa puhemies! Viime vuoden aikana tapahtuneet ikävät metsästysraudat karhujen tassuissa ovat erittäin ikävä ja valitettava asia. Näin ei saa tapahtua. Oikein asennettuina ja huolellisesti käytettyinä metsästysrautoihin ei jää karhuja vaan luonnolle haitallisia vieraspetoja. Asianmukaisesti ja oikein viritetyt raudat ovat turvallisia, eikä niistä aiheudu vaaraa ihmisille, lemmikeille tai rauhoitetuille eläimille.

Metsästysrautoja käytetään vieraslajien, kuten minkin ja totta kai myös nädän, poistamiseen, ja ilman rautoja meillä olisi käsissämme iso todellinen minkkiongelman. Raudat tulee tietenkin suojata niin, että muiden lajien päässyt niihin ei onnistu. Näin nykyisin jo määrätään.

Suomessa ei ole vuosikymmeniin saanut pyytää pienpetoja eikä muitakaan petoja avonaisilla raudoilla eikä jalkarautoilla. Ainoa laillinen rautatyyppi on heti tappavat raudat. Eläin pitää aina lopettaa eettisesti ja asianmukaisesti. Heti tappavat raudat tappavat minkin välittömästi hiirenloukun tapaan. Näin eläin ei ehdi kärsiä.

Haitallisten vieraslajien pyytäminen oikein käytetyillä metsästysraudoilla on mitä tärkeintä luonnonsuojelua. Se on tehokas tapa vieraspetojen hävittämiseen. Sotka- ja Helmi-vieraspetohankkeissa toimii Metsähallituksessa ja Suomen riistakeskuksessa kymmenen päätoimista vieraspetokoordinaattoria. Näiden hankkeiden myötä koulutetaan useita satoja vapaaehtoisia käytännön toimijoita ja viestitään laajasti oikeaoppisesta vieraspetojen torjunnasta ja pyyntivälineiden käytöstä. Tälle toiminnalle pitää rahoitus turvata myöskin jatkossa, [Petri Huru: Juuri näin!] niin kuin täällä usea kollega totesi.

Lukuisat kesämokeilla ja kakkosasunnoissa asuvat ympäri Suomen tekevät tärkeää luonnonsuojelua hoitamalla vesistöjen läheisyydestä pois vesilintujen poikasia syöviä vieraspetoja. Tähän toimintaan ei tarvita metsästyskorttia. Suomen riistakeskus ja Suomen Metsästäjäliitto tekevät arvokasta työtä neuvomalla ja opastamalla metsästäjiä ja muita asiasta kiinnostuneita toimimaan oikein vieraspetojen pyynnissä metsästysrautojen avulla. Metsästäjille kuuluu iso kiitos tästä käytännönläheisestä luonnonsuojelutyöstä.

Maa- ja metsätalousministeriö on ottanut yhdeksi Suomen riistakeskuksen tulosohtaus-tavoitteeksi heti tappavien rautojen oikeaoppisen käytön, jonka tavoitteena on saada vaaralliset ja vanhanmalliset rautojen suojakotelot lopullisesti pois maastosta. Maa- ja metsätalousministeriö tulee täsmentämään metsästysasetusta, metsästysrautojen suojaamista koskevia säädöksiä, ja tarkoitus on se, että asetus saadaan muutettua viimeistään tulevalle metsästyskaudelle.

Ja, puhemies, lopuksi tärkeästä asiasta, joka täällä nostettiin useammassa puheenvuorossa esille, elikkä nämä Ukrainasta tulevat lemmikkieläimet: On aivan totta, että näihin lemmikkieläimiin sisältyy iso eläintautiriski, ja siksi on äärimmäisen tärkeää, että me kaikin tavoin pystymme tätä riskiä pienentämään. Tähän myöskin valtio on totta kai oman panoksensa tuomassa, ja Ruokavirasto on tästä myöskin ohjeistuksen antanut. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt valitettavasti keskustelu ja asian käsittely tässä vaiheessa keskeytetään, mutta niitä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.38.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.57.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan keskustelua, joka aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettiin, eli asiakohdan 5 käsittelyä. — Edustaja Taimela.

16.57 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Palataan siis kansalaisaloitteeseen. Haluan itse myös kiittää kaikkia niitä, jotka ovat tehneet tämän kansalaisaloitteen eteen töitä, ja tietysti niitä, jotka ovat sitten allekirjoittaneet tämän kansalaisaloitteen. Aloitteen tahtotilahan on kieltää kaikki metsästysraudat lailla. Omasta mielestäni en pidä tätä toimea niin ehdottomana, vaan ajattelen, että näitten rautojen oikeanlaiseen käyttöön tulee kiinnittää nykyistä paljon enemmän huomiota.

Metsästysasetuksessa säädetään jo nyt, että raudat on sijoitettava siten, ettei niistä aiheudu vaaraa ihmisille eikä muille kuin pyydystettävälle eläimille. Käytännössä tämä tarkoittaa, että raudat on asennettava aina suojakoteloon. Vanhoja, päästä kokonaan avoimia näätärautojen suojakoteloita ei tule missään nimessä käyttää. Asetus velvoittaa myös, että raudat on huollettava säännöllisesti, jotta pyynnin kohteena oleva eläin kuolee mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Huolletut raudat laukeavat herkästi myös jo karhun yrittäessä rikkoa suojakotelo, mikä kävi täällä jo edeltävässäkin keskustelussa esiin.

Mihin näitä pienpetorautoja sitten tarvitaan? Pienpetoraudat ovat erityisen tarpeen minikin torjunnassa. Minkki on kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji, joka uhkaa erityisesti metsäkana-, vesi- ja rantalintukantoja. Kesällä 2021 on tavattu kolme karhua, joilla on ollut tassussa kiinni pienpetorauta. Näin ei tietenkään missään tapauksessa saisi käydä. Tämän seurauksena on käyty vilkasta keskustelua ansarautojen käytöstä, ja se on tietysti varsin ymmärrettävää.

Metsästyslain ja eläinsuojelulain mukaan eläimelle ei saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Raudoista säädetään erikseen metsästysasetuksen 10 §:ssä. Rautapyynti maalla on rajattu hillerin, karpän, näädän ja oravan sekä rauhoittamattomien, supikoiraa pienempien nisäkkäiden pyydystämiseen. Sallittuja ovat vain heti tappavat raudat, ja niin kuin tämä nimikin jo sanoo, heti tappava rauta tappaa nimensä mukaisesti heti, jolloin sitä turhaa kärsimystä ei tule, eikä myöskään saa tulla. Tämä toki vaatii sen, että nämä raudat on säännöllisesti huollettu, ja se on ja jää aina ihmisen vastuulle.

Heti tappavien rautojen korvaajaksi esitetään elävänä pyytäviä loukkuja, jotka on koettava päivittäin. Realismia on kuitenkin se, että tämä ei onnistu esimerkiksi saaristossa kelirikon aikaan. — Anteeksi, puhemies, minä tulen sinne pönttöön sittenkin pitämään tämän puheenvuoron. Ei riitä kolme minuuttia. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tulkaa vain, sopii hyvin.

Laskin aikani pahasti väärin, siitä anteeksi. — Eliikkä jäin siihen, että realismia on, että tämä ei onnistu esimerkiksi saaristossa kelirikon aikana mitenkään. Lisäksi loukkujen tarkistaminen päivittäin myös lisäisi tämän välttämättömän luonnonsuojelutyön kustannuksia merkittävästi.

Kritiikkiä on kohdistettu myös siihen, että kuka tahansa voi ostaa rautoja eikä ostajalle anneta opastusta. Raudat ovat konstikkaat kapistukset. Olen myös itse niitä nähnyt, en kyläkään käyttänyt, ja uskallan sanoa, että niiden vireeseen saaminen vaatii kylläkin asiaan perehtymistä. Markkinoilla on valmiiksi suojakoteloon asennettuja rautoja sekä sellaisia,

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

joihin suojakotelo on rakennettava itse. On myös hyvä huomioida, kun tästä asiasta käydään keskustelua, että Riistakeskus ja Metsästäjäliitto opastavat rautojen asennuksessa ja oikeaoppisessa käytössä.

Maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön yhteisessä Helmi-ohjelmassa torjutaan minkkiä ja supikoiraa, jotka ovat haitallisia vieraspetoja. Monet vesi- ja rantalintukannat ovat uhanalaisia, ja tutkimukset osoittavat vieraspetojen olevan merkittävä tekijä kantojen taantumisessa. Raudat ovat tällä hetkellä ainoa tehokas keino vähentää minkkejä lintuvesillä.

Nyt käynnissä olevissa hankkeissa on huomioitu rautojen käytön riskit sekä viestitään aktiivisesti siitä, kuinka torjuntatyötä tehdään eettisesti kestäväällä tavalla, mutta viestiä pitää viedä voimakkaammin myös kentälle. Vieraslajien lisääntyminen ja ilmastonmuutos edellyttävät vanhojen pyyntimenetelmien tehostamista ja kehittämistä entisestään. Vieraspetojen pyyntiin ovat tervetulleita halukkaat, mutta ansarautojen asianmukaisen käytön tulee olla jokaisen ansapyytäjän kunnia-asia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja al-Tae, edustaja al-Tae poissa. — Edustaja Mäenpää.

17.03 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on kansalaisaloite nimeltä ”Kaikki metsästysraudat kiellettävä lailla”. Perussuomalaisten yleinen linja on se, että kansalaisaloitteiden tulee saada aina tasapuolinen kohtelu, ja jos suinkin mahdollista, tuoda ne tänne saliin. Perussuomalaiset arvostavat aktiivisia kansalaisia, jotka ottavat kantaa eri yhteiskunnallisiin asioihin. Lähtökohtaisesti kannatamme kansalaisaloitejärjestelmää sekä kansalaisaloitteiden tasapuolista käsittelyä poliittisessa päätöksentekojärjestelmässä.

Nyt tähän aloitteeseen.

Kansalaisaloitteen vastuuhenkilöt, ympäristöjärjestö Luontoliitto sekä eläinjärjestö, onko se nyt sitten, Suomen eläinsuojeluyhdistys vaativat kaikkien eläimille tarkoitettujen metsästysrautojen käytön kieltämistä lainsäädännöllä. Perusteluteksti on lyhyt, ja lainaan nyt osan siitä seuraavassa: ”Kaikki metsästysraudat, esimerkiksi pienpetoraudat, on kiellettävä lailla. Rautoihin astuu myös muita eläimiä kuin pienpetoja, esimerkiksi karhuja. Tänä vuonna virallisesti tiedossa jo kaksi tapausta. Karhu joutuu kärsimään turhaan astuaan rautaan.”

Arvoisat kollegat! Metsästäjäliitto puolestaan pelkää, että aloitteen myötä menee lapsi pesuveden mukana. Liiton mukaan tehokkaalla rautapyynnillä pystytään tarjoamaan paremmat edellytykset eri lintulajien onnistuneille pesinnöille. Asiasta uutisoi muun muassa Yle tammikuun alussa. Esimerkiksi minkkien pyytäminen heti tappavilla rautaloukuilla on tehokas keino vähentää minkkikantaa ja suojata vesilintuja. Jos raudat kiellettäisiin kokonaan, minkkikanta kasvaisi ja sitä kautta vesilintukanta vähenisi sekä alkuperäiset lajit voisivat huonommin. Metsästäjäliiton asiantuntijan mukaan yksi minkkipoikue saattaa viedä kaikki vesilinnut kesän aikana pieneltä alueelta. Aloitteen taustalla on hänen mukaansa kysymys väärinkäsitysten summasta. Hän korostaa, että laki velvoittaa suojaamaan raudat niin, ettei loukkuun päädy sinne kuulumattomia varpaita, ja että viimekesäisissä karhukuvissa on todennäköisesti ollut kysymys väärin asennetuista raudoista. Asetuksenmukaisen suojakotelon joutuessa esimerkiksi karhun käsittelyyn tulisi raudan laueta itsestään ja muuttua vaarattomaksi karhuille.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kuten Metsästäjäliittokin toteaa, pienpetopyyntiin liittyy tällä hetkellä paljon tietämättömyyttä julkisessa keskustelussa. Monet eivät tiedä esimerkiksi sitä, että Suomessa ei ole vuosikymmeniin saanut pyytää pienpetoja avonaisilla raudoilla eikä jalkarautoilla. Ainoa laillinen rautatyyppejä on heti tappavat raudat, jotka tulee olla suojattu laatikolla niin, että muiden lajien pääsy niihin on estetty. Nykyisten lakien noudattaminen estää karhuvahinkojen tapahtumisen, eikä rautapyynnin täyskielto ole näin ollen tarpeen.

Arvoisa puhemies! Aloitteen tavoite on hyvä — ollaan huolissaan eläimistä — mutta samaan tavoitteeseen pyrkivät myös metsästysrautoja käyttävät metsästäjät. Siten on käsittämätöntä, että nämä eläinten ja luonnon ystävät ehdottavat toimia näitten vieraslajien pyynnin estämiseksi, kun samanaikaisesti vieraslajien on todettu heikentävän alkuperäislajien asemaa ja säilymistä Suomessa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hoskonen.

17.07 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä kansalaisaloite varmaan on laatijoilleen ollut tällainen hieno ja hyvä asia, mutta olisi ehkä harkintaa voinut käyttää hieman enemmän.

Vieraslajien pyynti Suomen luonnosta pois on erittäin arvokasta työtä, ja siitä lämmin kiitos metsästäjille, jotka ovat tätä työtä tehneet pyyteettä, korvauksetta ja vain ainoana tarkoituksenaan suojata suomalaista luontoa vieraslajivahingoilta. Kaikki tiedämme, että villiminkki on eläin, joka ei kuulu Suomen luontoon. Se on vieraslaji, se on lainsuojaton, ja sen pyynti pois luonnosta on äärimmäisen arvokas teko. Villiminkki on kyllä erittäin paha peto; kaiken muun elementin se hallitsee paitsi lentämään se ei vielä ole oppinut, mutta kaiken muun se kyllä hallitsee.

Omana kokemukseni: Olin mato-ongella kesämökkini laiturilta ja sain hyviä ahvenia. Ne jäivät sankoon hetkeksi, kun läksin perkausvälineitä hakemaan, ja sillä aikaa tämä veijari oli vienyt sangosta kaikki parhaat ahvenet, ja minulle jäivät vain ne sintit. Miten lie osannut valita, mutta erittäin hyvin oli valittu. [Naurua] Kuvaa hyvin sitä, minkälainen haittaeläin todellakin minkki on. Metsäkanalinnuille se on kaikkein pahin. Siitä meidän järveltäkin se puhdisti muun muassa telkän poikueen — siinä ei mennyt pitkään kun oli pelkkä emotelkkä jäljellä. Elikkä se on todella paha luonnon tuhoaja, ja kaikki ne villiminkit, mitkä sieltä saadaan raudoilla pyytämällä pois... Se on suuri ympäristöteko.

Olen siitä huolissani, että esimerkiksi kotikunnassani on monia suojelualueita, joilla on metsästys kielletty, ja tietenkään sinne ei kukaan sitten sen jälkeen halua mennä myöskään näitä haittaeläimiä pyytämään pois.

On keskusteltu siitä, kun karhut ovat saaneet tassuihinsa — taisi olla kolme tapausta kaikkiaan Suomessa, vai oliko niitä kaksi kappaletta. Kuitenkin joka ainoa on liikaa. Aikanaan kun tämä rautapyynti vapautettiin, niin että saadaan pyytää melkein mistä tahansa villiminkkejä, varmaan siinä yhteydessä syntyi tämä tilanne, jossa niitä asennettiin väärin tai väärin tehtyjä laitteita laitettiin pyytämään ja karhu sitten joutui siinä kärsijäksi. Nykyiset tappavat raudat, jotka oikein asennetaan, ovat koteloituja ja suojattuja, ja sitten jos karhu sattuu vaikka löytämään sen raudan sieltä maastosta oikein asennettuna pyytämässä minkkiä ja näätää, niin se on niin herkälle säädetty käytännössä, että vaikka sen syötiin, siinä laitteessa olevan ravintohoukuttimen, haju kiehtoo tätä karhua — yleensä keväisin — niin kyllä jos se lähtee sitä väkivalloin purkamaan, se rauta laukeaa, ja sen jälkeen se on vaaraton.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Elikkä oikein asennettuna tästä laitteesta ei ole mitään vaaraa, mutta se kun tehdään taitamattomasti ja eikä tiedetä, mistä on kysymys, saattaa todella käydä niin kuin on käynyt. Kuten ministeri Leppä omassa puheenvuorossaan totesi, asetusta tarkennetaan, ja toivon, että kaikki ne, jotka näitä rautoja asentavat, kävisivät metsästäjäkortin ja kurssit siihen, että osaisivat sen homman tehdä, koska oikein tehtynä se on turvallinen ulkopuoliselle luonnolle, ja ennen kaikkea on Suomen luonnon kannalta erittäin arvokasta, että metsästäjät tätä työtä tekevät ja poistavat haittalajeja luonnosta, koska sillä samalla suojelemme omia riistalintujamme ja muita luontokappaleita, koska esimerkiksi villiminkillehän kaikki ruoka käy, minkä juoksemalla kiinni saa, ja uimallakin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kettunen.

17.11 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Kiitän kyllä kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että me saamme käydä tänään tämän keskustelun, mutta näen ja koen, että tälle kansalaisaloitteelle ei kyllä löydy perusteluita metsästysrautojen täyskieltoon. No, viime vuoden aikana ilmi tulleet tapaukset pyyntirautoihin haavoittuneista karhuista olivat yllättäviä, ja ne ovat kyllä ikäviä uutisia. Näissä todennetuissa tapauksissa kysymyksessä ovat olleet nämä pienpetojen pyynnissä käytettävät niin sanotut heti tappavat raudat, jotka ovat laillinen pyyntiväline.

No, niin kuin sanottu, nämä karhutapaukset ovat ikäviä. Karhujen kuolleisuutta kyllä seurataan tässä yhteiskunnassa ja kaikista viranomaisten tietoon tulleista tapauksista pidetään kyllä hyvin tarkkaa tilastoa. Siihen nähden heti tappavat raudat ovat hyvin yleinen pyyntiväline. Karhuja joutuu niihin kuitenkin todella, todella harvoin. Karhukannan kasvuun nähden vahingossa rautoihin joutuneen yksittäisen karhun lopettaminen ei vaaranna karhukannan elinvoimaisuutta, mutta eläinyksilön kannalta tilanne on hyvin valitettava.

Näistä metsästysraudoista: Suomessa ei ole vuosikymmeniin saanut pyytää pienpetoja avonaisilla raudoilla eikä jalkarautoilla. Ainoa laillinen rautatyyppejä on nämä heti tappavat raudat, jotka tulee olla suojattu laatikolla niin, että muiden lajien pääsy niihin on estetty asianmukaisesti. Ja niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa ja niin kuin viimeisimmässä puheenvuorossa edustaja Hoskosen toimesta tuotiin esille, niin nytten kun näitä ikäviä tapauksia viime vuonna uutisoitiin, että karhut ovat näihin heti tappaviin pienrautoihin joutuneet, niin kyllä se on niin, että kun ne raudat ovat kunnossa, niin karhun yrittäessä rikkoa suojakoteloä hyvin huollettu rauta laukeaa herkästi tehden näistä raudoista vaarattomat.

Mutta, puhemies, tämä kansalaisaloite on herättänyt hyvin mielenkiintoisenkin keskustelun. Mielenkiintoisin puheenvuoro oli perussuomalaisten edustaja Junnilan puheenvuoro. Hän nimittäin antoi ymmärtää, että tämä asia on Metsästäjäliitolle jotenkin vain tulopoliittinen asia, ja annoitte ymmärtää, että tässä edunvalvontajärjestöt ovat jotenkin niin kuin omilla puolillaan. Mutta edustaja Junnilalle kyllä täytyy todeta se, että kyllä myös piiritalossa Luonnonsuojeluliiton eräs piirisihteeri Ylen uutisen mukaan 3.2. on tuonut esille sen, että hänkään ei ymmärrä, miksi nämä raudat tulisi kieltää, sillä ne ovat tehokkain tapa päästä vieraslajeista eroon, eikä hänkään myöskään löytänyt aloitteesta perusteita metsästysrautojen täyskieltoon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt sopivasti edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

17.14 **Vilhelm Junnila ps:** Herra puhemies! Edustaja Kettunen on kuunnellut tarkasti mutta ei aivan riittävällä pietteillä ja tarkkuudella. Nimittäin tämä tulopuoli liittyi valkohäntäpeuraan ja sen lainsäädäntöön liittyvään hehtaariperusteiseen maapinta-alaan ja siihen, missä määrin se vaikuttaisi sitten metsästäjäyhteisöjen tuloon. Näihin rautoihin sinänsä sillä ei ollut merkitystä, mutta siinä Kettunen on oikeassa, että vieraslajeista puhuttiin.

Täällä on viime päivinä puhuttu tietenkin myös Venäjän toiminnasta hyvin paljon, ja yhtenä vieraslajina mainittakoon supikoira, joka sekin on levinnyt Venäjältä alun perin. On hyvin ajankohtaista tietenkin torjua tätäkin uhkaa, mutta tietenkin supikoiraa pyydetään lähinnä loukuilla ja sitten minkkiä näillä heti tappavilla raudoilla. En kuitenkaan pidä aivan perusteltuna tässä maailmassa näitä rautoja enää.

Kerron tähän yhden esimerkin supikoirasta. Muistan nimittäin sellaisenkin tapauksen, jossa supikoira juoksi keskellä päivää lapsuuteni pihaan. Se valitettavasti kärsi kapista, ei enää saanut hankittua ruokaa eläkseen, kärsi ja teki kuolemaa. Silmistä näki, että eläin kärsi suunnattomasti. Saimme sen ahdistetuksi pihalla olleen vesisäiliön alle ja vapautettua raskaasta kuolemantuskastaan, mutta yhtä lailla olisimme voineet käyttää pieneläinloukkuja, saada eläimen ansaan ja huolehtia siitä sen jälkeen. Tähän loukkuun, jossa siis ei ole mitään rautoja — se on laatikko, johon eläin jää ansaan ja vieläpä ruokahoukuttimen kanssa — olisi yhtä lailla voinut mennä jokin muukin kotieläin tai pieneläin. Jos näin olisi käynyt, olisimme tietenkin päästäneet sen vapaaksi, ehkä jopa silittäneet ja tarjonneet ruokaa. Karhu sinne ei olisi mahtunut, mutta esimerkiksi kissa varmasti olisi.

Mutta sitten nämä heti tappavat metsästysraudat: nämä on myös sijoitettu laatikkoon, ja sen sijaan nämä tappavat välittömästi. Metsästäjäliiton luonnon- ja riistanhoidon päällikkö on haukkunut pyyntitavan arvostelua tietämättömäksi. En itse pidä kovin tieteellisenä sitä, että näkemättä otetaan eläimiä hengiltä, eikä piennisäkkäistä ole sellaista yhteiskunnallista ongelmaa, että heti tappavat metsästysraudat olisivat täysin perusteltuja muutoinkaan kuin varsinaisten epidemioiden aikana. On kiistatonta, että minkki ja vaikkapa näätä ovat osin ongelmallisia, mutta viime kädessä meillä on myös vastuu, ja jos aktiivisesti metsästää, on vähimmäisvaatimus, että huolehtii myös mahdollisista ansaloukuista ja muista pyyntitavoista. Nämä raudat valitettavasti passivoivat, eikä niitä tarkastella valitettavasti suositteluin väliajoin.

On tietenkin merkittävä parannus, että näiden laatikoiden suuaukkoon ja kotelointiin kohdistuu nykyään vaatimuksia, mutta kovin merkityksettömiltä ja historian jäänneiltä nämä tuntuvat ja kohtuuttoman tehottomalta vastaukselta rakennusten rakenne- ja eristeviikoihin, joita myös perusteluiksi esitetään — ajatelkaa.

Arvoisa puhemies! On myönnettävä, että tämä kansalaisaloite ei ole kovin hyvin kirjoitettu ja sen sisältökin on jossain määrin ristiriitainen, mutta yhdyn sen henkeen luonnon-suojelulakia koskien, aivan kuten edustaja Elomaakin, ja kiitän aloitteen tekijöitä eläinten puolesta puhumisesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

17.18 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Tuossa keskustelun ensimmäisessä osiossa käytin pidemmän puheenvuoron ja toin siinä esille laajemmin oman käsitykseni tästä tilanteesta ja tämän aloitteen ongelmista, ja en niitä lähde tässä toistamaan. Ajattelin siinä keskusteluvaiheessa pyytää yhtä vastauspuheenvuoroa, sillä minua jäi hivenen häiritsemään, kun muutamissa puheenvuoroissa puhuttiin esimerkiksi laittomien rautojen kiel-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

tämisestä. En ihan ymmärtänyt, miksi laittomia rautoja täytyy enää kieltää, sillä nehan ovat jo laittomia. Ja ne ovat niitä ongelmia, eivät nämä lailliset raudat.

Meidän tämän päivän lainsäädäntö on itse asiassa tehty varsin hyväksi. Ministeri Leppä, joka vastuullisena itsekin metsästäjänä henkilönä tuntee tämän hyvin, kertoi myös toimenpiteitä, joita tähän kokonaisuuteen ollaan tuomassa. Itse ehdotin yhtenä keinona, ratkaisuna myös sitä, että kaikissa näissä raudoissa, loukuissa voisi jatkossa olla, vähän kuin kassassa on, merkki, jolla voitaisiin yhdistää sen loukun laittaja ja se metsästäjä. Kun täällä esimerkiksi edustaja Elomaa tämän saman kansalaisaloitteen keskustelussa toi esille loukujen tarkastamisen, niin siinäkin on tämä loukun laittaja syystä tai toisesta toiminut väärin. Pitää muistaa, että tilanne saattaa olla se, että on vaikkapa tapahtunut jotain yllättävää, metsästäjä on saattanut luonnollisesti vaikkapa kuolla ja hänen loukkujensa paikkoja ei kaikkia välttämättä tiedetä. Mutta silloin, kun siinä loukussa, minkä edustaja Elomaakin oli kolmena päivänä peräkanaa koiran ulkoilutuslenkillä nähnyt ja supikoiran siellä, niin hän olisi nähnyt, että ahaa, tämä loukku on tämän metsästäjän, ja olisi voinut vaikkapa puhelnummeron kautta ottaa yhteyden, että nyt on näin. Siinä olisi voinut löytyä ihan järkeenkäypä selitys, ehkä traaginen selitys tai sitten se, että kyseinen metsästäjä oli laiminlyönyt sen vastuullisen metsästäjän tavan eli loukun päivittäisen tarkastamisen.

Mutta en kuitenkaan itse ole sitä mieltä, että jos joku käyttää autoa väärin, käyttää asetta väärin, käyttää mopoa väärin ja tekee sillä jotain, niin me kieltäisimme sen kaiken vastuullisenkin käytön. Ja kun tuossa aiemmassa puheenvuorossani toin esille sen, miten esimerkiksi haahkojen kannat ovat dramaattisesti romahtaneet nimenomaan näiden petojen takia, niin olisi luonnonsuojelunkin näkökulmasta vastuutonta kieltää raudat täydellisesti. Mutta tehdään niitä toimenpiteitä, joita ministeri Leppä esille toi, ja jatketaan vastuullisesti tätä työtä, sillä loukkupyynti on tehokas keino saada muun muassa minkkejä pois meidän luonnosta. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hoskonen.

17.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, kuten edustaja Heinenen sanoi tästä loukkupyynnistä ja kaikki muutkin edellä puhuneet, moni teistä, ovat korostaneet sitä, näillä tappavilla raudoilla esimerkiksi villiminkin tai näädän pyynti on hyvin armeliasta toimintaa, koska se petoeläin mennessään siihen loukkuun, suojattuun loukkuun, joka on oikein tehty ja oikein sinne maastoon asennettu, siinä ei ole mitään kärsimyksiä, kuolee silmänräpäyksessä, ja asia on silloin selvä. Näiden vieraslajien ja haittaeläinten pyytäminen tuolta, pienpetojen pyytäminen maastosta, ilman näitä loukkuja ei ole mitenkään mahdollista. Esimerkiksi maastoon mennessä jos joku haluaa vaikka villiminkin omin silmin nähdä, niin se on erittäin vaikeaa. Minkki on kyllä piiloutumisen ja häviämisen mestari. Esimerkiksi jos joku meinaa vaikka haulikkometsästyksellä semmoisen saada pois sieltä luonnosta, se on pikkaisen vaikeaa hommaa. Kellään ei varmaan pitkämielisyys riitä siinä, mutta oikein asennetulla loukulla sen kätevästi saa.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, haluan korostaa metsästäjien ja Metsästäjäliiton erittäin arvokasta työtä tämän asian suhteen. He kouluttavat jo metsästyskortin omaavia henkilöitä, miten tämä homma tehdään oikein, ja niitä nuoria tai vanhempiakin, jotka haluavat sen metsästyskortin saada ja hankkia käymällä sen kurssin ja suorittamalla sen kokeen hyväksytysti. Samalla saa myös hyvin paljon tietoa, miten näitä haittaeläimiä luonnosta poistetaan.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Monessa puheenvuorossa on tässäkin salissa todettu se, että metsästäjiä moititaan ikään kuin kaikilla negatiivisilla asioilla sanoen, että se on erittäin paha laji, että tällä keinoin toimitaan. Kannattaa muistaa, että ilman tätä metsästäjien tekemää erittäin arvokasta työtä olisimme tilanteessa, jossa nämä haittaeläimet pääsisivät leviämään ja tekemään tuhoja suomalaisessa riistakannassa. On todellakin niin, että jonkun järven rantaan tai puron varteen kun villiminkki asettuu, niin siltä järveltä kyllä linnut häviävät. Kaikki metsäkanalinnut ja myös sorsaeläimet häviävät, kun minkit puhdistavat kyllä erittäin tehokkaasti sen ympäristön ja syövät kaiken.

Ystävälläni oli muun muassa ihan laillisesti rakennettu lohiallas, jossa hän kirjolohia kasvatti omaan tarkoitukseensa, mutta kuinka ollakaan, muutamana yönä sinne tuli näitä haittaeläimiä sen verran, että eipä siinä tainnut sille lohien kasvattajalle itselleen mitään jäädä. Se allas puhdistettiin kyllä varsin tehokkaasti, vaikka siellä oli asianmukaiset esteet asennettu.

Elikkä kysymyksessä ovat ihan oikeasti Suomen luonnon kannalta haitalliset lajit, kuten villiminkki, samoin supikoira, joten kiitoksia vain tässäkin yhteydessä metsästäjille arvokkaasta työstä, kun te jaksatte tätä työtä tehdä.

Se keskusteluilmapiiri, mikä metsästyksen ympärillä Suomessa on viime aikoina ollut, on ollut suorastaan hirvittävää luettavaa. Kannattaa kaikkien suomalaisten muistaa, että suurin osa metsästäjistä ei sitä riistalaukausta moneen vuoteen ole tehnyt, mutta ystäväpiirissänikin on monta, monta metsästäjää, jotka ovat metsästyskortin suorittaneita mutta joiden pääasiallinen tehtävä on riistanhoito ja näiden haittaeläinten poistaminen luonnosta. He tekevät sen kaiken omalla kustannuksellaan saamatta mistään avustusta.

Just tänä päivänä soitin Ilomantsiin ystävälleni, joka harjoittaa aktiivisesti tätä haittavilliminkkien ja nädän pyyntiä, ja se on hänelle ihan valtavan hieno harrastus: samoilee metsissä ja laittelee loukut. Ohjeet ovat aivan selvät, että pitää ne loukut kerätä sieltä maaliskuun loppuun mennessä pois, koska sittenhän karhu herää sieltä talviuniltaan ja sen jälkeen se saattaisi joissakin olosuhteissa löytää sen loukun sieltä ja se ravintohoukutin voisi herättää sitten karhunkin kiinnostuksen, mutta oikein laitettuna, oikein asennettuna lailliseen, hyvin koteloituun loukkuun jos sattuisi karhu tarttumaan, niin se ansa laukeaa, ja sen jälkeen se on vaaraton. Elikkä jos niin kävisi, niin tämäkin mahdollisuus on jo poistettu tällä uudella tekniikalla. Nyt kun ministeri Leppä lupasi tuossa omassa puheenvuorossaan, että asetusta tarkennetaan, niin sieltähän se ratkaisu tulee.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies: Toivon kaikille niille henkilöille, jotka haluavat näitä haittaeläimiä pyytää tuolta luonnosta, vaikka eivät metsästystä harrastaisikaan, että he kävisivät siellä Metsästäjäliiton tai jonkun metsästysseuran paikallisella kurssilla, niin että homma opittaisiin oikein. Sieltä saa parhaan tiedon, ja sen jälkeen tämä ongelma on käytännössä poistunut. Monessa tapauksessa, kun on tällaisia vaikeita ja ikäviä karhun tassuun jääneitä rautoja havaittu, suurin osa niistä on huolimattomuuden tai virheellisen, liian vähäisen tiedon seurauksena syntyneitä, mutta kaikki nämä ovat poistettavissa, kun homma tehdään oikein.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin juuri. — Ja edustaja Kettunen.

17.27 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Käytäntö ja tosiasiahan on se, että mikäli tästä maasta pienraudat poistettaisiin, niin meillä tulisi olemaan iso minkkiongelma ja myös supikoiraongelma. Minkki on kuitenkin yksi Suomen haitallisimmista luonnonvarai-

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

sia lintuja tappavista vieraslajeista, ja kyllä yhdyin näihin kiitoksiin, mitä edustaja Hoskonenkin toi esille Metsästäjäliiton suuntaan, että metsästäjät tekevät ansiokasta työtä sen suhteen, että me näitä vieraslajeja saadaan poistettua luonnosta ja näin ollen pidettyä muun muassa vesilintukantaa yllä.

Tämän keskustelun aikana paljon arvostamani edustajakollega Pekka Aittakumpu toi esille, että kun hän on tutustunut tähän kansalaisaloitteeseen, niin hän on tutustunut sitä kautta myös loukkupyynäntiin, ja hänkin toi esille, että on jopa itsekin kiinnostunut auttamaan ja tekemään luonnonsuojelutyötä poistamalla näitä vieraslajeja loukkupyynnillä. Hän tutustui tähän aiheeseen enemmän, ja niin kuin hän toi esille, ja myös ministeri Leppä toi esille, niin supikoirajahtiin ja minkkijahtiin ei tarvita metsästyskorttia, jos esimerkiksi mökkiläiset lähtisivät tekemään luonnonsuojelutyötä alkuperäislajiemme säilymiseksi tällä loukkupyynnillä.

Kunnioitettu puhemies! Tuossa aikaisemmin toin esille sen, että tässä löytyy myös yhteistyötä eri toimijoiden suunnalta, Metsästäjäliiton suunnalta mutta myös Luonnonsuojeluliiton suunnalta. Esimerkiksi Luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piirisihteeri on perustellut myönteistä kantaansa loukkupyynnin osalta Ylen jutussa, joka on uutisoitu 3. päivä helmikuuta. Hänen mukaansa rautojen täyskielto olisi vieraslajille melkein kuin lottovoitto. ”Ainakin viisi oikein ja lisänumero. Tämä on ollut nähtävissä hankkeissa lintuluodoilla, lintusaarilla ja suojelualueilla. Kun on poistettu pesimäsaarilta kaikki minkit, se näkyy positiivisena lintukantojen kasvamisena.” Näin on todennut Pohjanmaan piirisihteeri Teemu Tuovinen. Ja olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä tässä asiassa.

Olen tyytyväinen, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta on käyty tänään hyvä keskustelu. Ja kun tämä valiokuntatyöskentelyyn menee, ja mikäli tässä nyt kävisi niin, että pienloukut poistetaan ja kielletään — kaikki raudat kielletään tässä maassa — niin, puhemies, sitten olen sitä mieltä, että hiirenloukutkin saa sen myötä kieltää. Nekin ovat tämmöisiä pienloukkuja. — Puhemies, kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 40 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 8/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 4/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Lakialoite laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 12/2022 vp Anna Kontula vas ym.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitämme sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain muuttamista siten, että niin sanottu tahdonvastainen hoito olisi maksutonta. Nykytilanteessahan meillä toteutuu Suomessa vuosittain noin 8 000 tahdosta riippumatonta hoitojaksoa ja lähes kaikki sairaanhoitopiirit perivät näistä jaksoista maksuja. Itse törmäsin tähän ilmiöön sellaisessa tilanteessa, jossa henkilö oli viety tahdonvastaiseen hoitoon, josta hän ei siis omin nokkineen päässyt kotona käymään, ja maksulaput lähetettiin kotiin, jolloinka häneltä menivät sitten myös luottotiedot, kun hän ei tietenkään ollut siellä kotona niitä maksuja makselemassa.

Sosiaali- ja terveyshuollon maksujen ongelmana yleensä on, että ne kasautuvat pienituloisille, joidenka maksukyky muutenkin on kaikkein heikoin. Muun muassa viime vuonna näitä maksuja päätyi ulosottoon yhteensä yli puoli miljoonaa, eli ne ovat merkittävä tekijä ihmisten luottotietojen menettämisessä. Edelleen maksujen ongelmana on yleensä alihoito eli ihmiset, jotka kokevat, että heillä ei ole rahaa maksuihin, eivät hakeudu sosiaali- ja terveyspalveluihin silloin kun se oikea-aikaisesti olisi tarpeen. Todennäköisesti ainakin joissain tapauksissa tähän raskaasti itsemääräämisoikeuteen kajoavaan tahdosta riippumattomaan hoitoon onkin päädytty juuri tällaisesta syystä, että ei ole sinne hoitoon ajoissa hakeuduttu.

Suomihan on sosiaali- ja terveysmaksujen luvattu maa. Meillä maksut ovat kansainvälisesti vertaillen korkeita, ja tästä syystä myöskin niistä aiheutuvat haitat ovat meillä merkittäviä. Silloin kun puhutaan tahdonvastaisesta eli tahdosta riippumattomasta hoidosta, tulee erityiskysymyksenä vielä kysymys sopimusoikeudesta. Eli meillä yleensä sopimusoikeudessa ajatellaan, että lasku voidaan lähettää silloin kun sopimus on syntynyt, ja sopimushan voi syntyä vain, jos on kaksi vapaaehtoista osapuolta sitä sopimusta solmimassa. Näin ollen on hyvin kyseenalaista, että myöskään sopimusoikeuden näkökulmasta voitaisiin laskuttaa ihmisiä siitä, että heidät on väkisin hoitoon viety.

Ihan viimeisenä toisin sitten tällaisen yleisen oikeustajuperusteen: On se nyt vain säädyttöä, että kun ihmisiä viedään pakolla hoitoon, niin siitä heidän pitää sitten vielä maksaa. Ei meillä yhteiskunnassa missään muuallakaan silloin kun itsemääräämisoikeutta ja liikkumista näin rankasti rajoitetaan, siitä lähetetä laskua perään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2022 vp Sari Sarkomaa kok ym.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään puoli tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskusteluun. Edustaja Sarkomaa, edustaja Sarkomaa poissa. Edustaja Talvitie, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Heinonen on paikalla, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.42 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Edustajakollegani Sari Sarkomaa ei ole nyt täällä paikalla. Hän olisi esitellyt tämän lakialoitteen, jonka joukko meitä kokoomuksen kansanedustajia on myös allekirjoittanut. Halusin kuitenkin pitää puheenvuoroni, vaikka tätä varsinaista esittelypuheenvuoroa ei nyt kuultukaan. Tämä asia on siinä määrin tärkeä, että haluan tämän lakialoitteen myös keskusteluun nostaa.

Lakialoitteessa edustaja Sarkomaa johdolla ehdotetaan palliatiivisen hoidon asiantuntijatyöryhmän loppuraportin suositusten mukaisia muutoksia terveydenhuoltolakiin. Lain 4 lukuun lisättäisiin uusi 24 a §, jossa säädettäisiin voimassa olevaa lakia laajemmin kunnan velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito. Lisäksi tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että terveydenhuoltolain 6 luvun 50 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että kiireelliseen hoitoon mukaan luettavia palveluja koskevaa listaa täydennettäisiin saattohoidolla ja psykososiaalista tukea koskeva termi korvattaisiin laajemmalla sosiaalinen tuki-termillä.

No nyt edustaja Sarkomaa tänne saliin tuli, ja hän tämän lakialoitteen tulee varmasti meille laajemmin esittelemään. Pidän kuitenkin keskustelua, puhemies, sen aikaa yllä, että edustaja Sarkomaa ehtii tulla. Hän varmasti jatkaa tästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitos. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.45 **Sari Sarkomaa kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opiskellessani yliopistossa tein hoitajana yövuoroja vanhusten ympärivuorokautisen hoivan osastolla ja silloin valvoin usein viime hetkiä elävän, usein kipujen kanssa kamppailevan ihmisen rinnalla kiireisen osaston töiden painaessa päälle. Silloisina yön tunteina minusta tuli vanhoutunut hyvän saattohoidon ja palliatiivisen hoidon puolestapuhuja ja edistäjä.

Hyvään saattohoitoon kuuluu se, että on aikaa ihmiselle silloin kun hän sitä tarvitsee. Vaikka Suomessa on tehty paljon kehittämistyötä ja meillä on hyviä esimerkkejä laadukkaasta saattohoidosta, on elämän viime hetken hoidossa merkittäviä alueellisia eroja ja raikeitakin puutteita. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tuoreiden tutkimustulosten mukaan eri potilasryhmät eivät saa palveluita tasa-arvoisesti. Palliatiivisen hoidon tarvetta ei aina edes tunnisteta kaikkialla riittävän hyvin, joten hoitoa jää myös kokonaan saamatta.

Palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskeva lainsäädäntö ei valitettavasti ole Suomessa ajan tasalla. Sääntely on osin eri säädöstasoilla päällekkäistä, eikä sääntely esimerkiksi tue

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

riittävällä tavalla terveydenhuoltoalan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden tehokasta käyttöä.

Eurooppalaisessa vertailussa palliatiivisen hoidon erityistasojen palvelujemme saatavuus sijoittuu keskitasoon. Vertailussa Suomea heikompi tilanne on lähinnä Itä-Euroopan maissa, ja jos vertaillaan sitten pohjoismaisesti, olemme viimeinen.

Eduskunta teki vuonna 2018 tahdonilmaisun, jonka johdosta STM:n toimesta asetettiin elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa selvittävä asiantuntijatyöryhmä. Tuo ryhmä teki työnsä ja esitti yksimielisesti lainsäädäntömuutoksien olevan välttämättömiä laadukkaan ja yhdenvertaisen saattohoidon ja palliatiivisen hoidon turvaamiseksi. Työryhmä oli yksimielinen siitä, että pelkästään suositusluontoinen sääntely ei ole riittävän vahvaa ja sitovaa. Tämän lakialoitteen ehdotukset perustuvat tuon työryhmän yksimielisiin ehdotuksiin.

Käsittelyssä olevassa lakialoitteessani esitetään muutoksia tosiaankin terveydenhuoltolakiin, ja kiitos edustaja Heinoselle, joka tuossa jo sivusikin näitä muutoksia. Eli tämän lain 4 lukuun lisätään uusi 24 a §, jossa säädetään voimassa olevaa lakia laajemmin kunnan ja jatkossa tietenkin sitten hyvinvointialueen velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito. Momentissa määriteltäisiin palliatiivinen eli oireita lievittävä hoito potilaan aktiiviseksi kokonaisvaltaiseksi elämän loppuvaiheen hoidoksi, erityisesti kun kuolemaan johtava tai henkeä uhkaava sairaus tai vamma aiheuttaa potilaalle kärsimystä ja heikentää hänen elämänlaatuaan. Saattohoito määriteltäisiin osaksi palliatiivista hoitoa ja ajoittuvan oletetun kuolinhetken välittömään läheisyyteen. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin palliatiivinen hoito ja saattohoito järjestettäväksi porrasteisesti osaamistasojen — perustason, erityistason ja vaativan erityistason — laatuksitekijöiden mukaisesti ja siten, että valtakunnallisesti tasa-arvoinen ja tarvelähtöinen hoitopääsy turvataan. Sairaanhoidopiireissä olisi ehdotuksen mukaan oltava monipuoliset ja moniammatilliset erityistason palliatiiviset keskuskeskukset, jotka tarjoaisivat erityistason avo- ja vuodeosastopalveluita sekä vastaisivat konsultaatio- ja päivystystyön järjestämisestä ympärivuorokautisesti. Sairaanhoidopiireissä tulisi olla koko sairaanhoidopiirin kattavat palliatiiviset kotisairaalaverkostot, joita koskevien palveluiden olisi oltava saatavilla ympärivuorokautisesti, ja tässä on tosiaan Suomenmaassa puutteita.

Pykälän 2 momentin mukaan yliopistosairaanhoitopiireissä olisi oltava palliatiiviset keskuskeskukset, jotka vastaavat vaativan erityistason palliatiivisen hoidon palveluista koko erityisvastuualueella ja jotka vastaavat lasten ja nuorten palliatiivisen hoidon ja saattohoidon toteuttamissuunnitelmien laadinnasta.

Sitten vielä pykälän 3 momentti sisältäisi tarkempien säännösten antamista koskevan asetuksenantovaltuuden. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta. Asetuksen keskeinen sisältö voisi vastata sääntelyä, joka nykyään sisältyy yhtenäisiin kiireettömän hoidon perusteisiin palliatiivisen hoidon asiantuntijatyöryhmän loppuraportin suositusten mukaisesti.

Sitten vielä lopuksi tässä ehdotetaan terveydenhuoltolain 6 luvun 50 §:n 1 momentin muuttamista siten, että kiireelliseen hoitoon mukaan luettavia palveluita koskevaa listaa täydennetään saattohoidolla ja psykososiaalista tukea koskeva termi korvattaisiin laajemmalla sosiaalinen tuki -termillä.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

No, palliatiivinen hoito on todellakin parantumatonta, etenevää sairautta sairastavan potilaan aktiivista kokonaisvaltaista hoitoa, ja sen tavoitteena on vähentää kärsimystä ja vaalia elämänlaatua. Palliatiivinen hoito voi kestää vuosia. Saattohoito on todellakin palliatiivisen hoidon viimeinen vaihe.

Yhteiskunnan on turvattava jokaiselle oikeus hyvään hoitoon myös elämän loppuvaiheessa. Tästä eduskunnalla oli yksimielinen käsitys.

Tämä elämän loppuvaiheen hoitoa käsittelevän työryhmän työ on ilmestynyt jo vuosi sitten, ja kun, arvoisa puhemies, olen katsonut, mitä päätöksiä maan hallitus on tehnyt, niin päätöstä ei lakiesityksen tekemiseksi ole tullut, vaan tähän asti on linjattu, että tätä kehitetään hankkeilla. Ja kun katsoo esimerkiksi tulevaisuuden terveyskeskushankkeita, niin noin kolmasosassa on jollakin tavalla mainittu saattohoito. Kuten tässä lakialoitteessa tuli esille, saattohoitoa on ihan sieltä perustasolta erityistason hoitoon, ja pidän välttämättömänä ja eduskunnan tahdon mukaisena, että tämä laki säädetään, ja todellakin tällä lakialoitteella haluan kannustaa hallitusta toimiin.

Ihan lopuksi sanon, että tuon massiivisen aluehallintouudistuksen myllerryksessä ja uusien hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa on välttämätöntä, että maassa on lainsäädäntö, joka vauhdittaa yhdenvertaisen ja laadukkaan saattohoidon ja palliatiivisen hoidon rakentamista. Eduskunnan tahto oli se, että ihmiselämää on kunnioitettava loppuun asti eikä kenenkään pitäisi joutua kuolemaan yksin ja peloissaan, vaan hyvän saattohoidon pitää olla oikeus jokaiselle silloin kun sitä tarvitsee. Arvokas elämän viimeinen vaihe kuuluu ihan jokaiselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

16.52 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan lyhyesti jatkan tästä, kun saimme lakialoitteen tekijän ja ensimmäisen allekirjoittajan, edustaja Sarkomaan hyvän ja perusteellisen läpikäynnin vielä tälle lakialoitteelle. Oikeastaan haluan vain sen todeta, että on hyvä, että tämä lakialoite on nyt eduskunnan käsittelyssä. Niin kuin edustaja Sarkomaa toi esille, hän on toiminut pitkään hyvän saattohoidon puolestapuhujana ja edistäjänä, ja siihen tämä lakialoite nyt ennen muuta puuttuu ja tähtää.

Itse myös olen saanut varsin paljon — ja uskon, että me kaikki kansanedustajat saamme — tähän aihealueeseen liittyviä yhteydenottoja, ja tämä on jotenkin nyt enemmän kuin ajankohtaista, kun uusi aluehallinto on käynnistymässä. Meillä on ollut tähän asti liian suuria eroja, ja se, missä ihminen on asunut, on vaikuttanut palliatiiviseen hoitoon ja viime hetken saattohoidonkin tilanteeseen. Meillä on erinomaisen hyviä esimerkkejä, ja sitten tulee myös toisenlaisia esimerkkejä. Toivon, että tämä edustaja Sarkomaa ja joukon muita kokoomuslaisia allekirjoittama lakialoite nyt yhtenäistäisi myös tätä hoitoa, niin että enää asuinpaikalla ei olisi merkitystä siinä, miten hyvän ja laadukkaan elämän lopun meistä itse kukin vuorollaan saa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Sarkomaa.

16.54 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan sanoa sen, että hyvää kehittämistyötä on tehty ja viime eduskuntakaudella me teimme työtä koulutuksen kehittämiseksi. Kaikkiin lääketieteellisiin tiedekuntiin tuli saattohoidon, palliatiivisen hoidon koulutus, ja myöskin kaikkiin ammattikorkeakouluihin, joissa sairaanhoitajia koulutetaan.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

Koulutusta tarvitaan. Viime kädessä osaava sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö takaa sen laadukkaan saattohoidon ja palliatiivisen hoidon, mutta lainsäädäntö tarvitaan.

Viimeisin THL:n tutkimusraportti, joka tuli ihan pari viikkoa sitten, osoitti, että edelleen jää jopa hoidon tarve tunnistamatta ja ihmiset jäävät kokonaan ilman hoitoa ja on todella isoja eroja.

Haluan kuitenkin kiittää siitä hyvästä työstä, mitä tehdään. Esimerkiksi meidän alueellamme on Terhokoti, joka on ensimmäisiä saattohoitokoteja, ja siellä tehdään erinomaista työtä. Mutta on tärkeää, että todellakaan siitä, missä asuu, ei jää kiinni, saako hyvää saattohoitoa. Kun puhutaan saattohoidosta, me puhutaan ihan pienistä lapsista lähtien ihan sinne iäkkäisiin ihmisiin, ja tämä koskee joka lailla ihan jokaista suomalaista.

On hyvä myöskin todeta se, että hyvään saattohoitoon kuuluu se, että otetaan mukaan perhe, otetaan mukaan läheiset, ja erittäin tärkeää tämä on nyt, kun tuo aluehallintouudistus alkaa, aluevaltuustot alkavat tekemään työtä. Nyt juuri pitäisi olla se lainsäädäntö, joka ohjaa sitten alueita siihen, että on laadukasta palliatiivista hoitoa, on laadukasta saattohoitoa, ja tämä on erittäin tärkeää myöskin hoitohenkilöstölle. Itse sanon, että kun osastolla tein töitä ja jouduin valvomaan ja sain valvoa elämän viime hetkiä elävien ihmisten kanssa ja osaston työt painoivat päälle eikä ollut riittävää aikaa antaa ihmisille, niin onneksi oli taito ja tieto hoitaa kipulääkitystä. Sekin on osin jossain vielä vajavaista. On todella tärkeää, että tulee lainsäädäntö ja annetaan myöskin mahdollisuus hoitohenkilöstölle tehdä sitä työtä. Saattohoito ja palliatiivinen hoitokin kuuluvat siihen terveydenhuoltohenkilöstön kokonaisuuteen.

Ihan lopuksi vielä: Saattohoitoon kuuluu myöskin sosiaalipuolen henkilöstön työtä, ja tässä lakialoitteessa myöskin laajennetaan sitä termistöä niin, että meillä on mahdollista saavuttaa se kansainvälinen, pohjoismainen taso, jossa Suomen tässä täytyy olla.

Toivon tälle aloitteelle tukea ja toivon, että hallitus tuo lakiesityksen, jos tätä ei lakialoitteella voida viedä eteenpäin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 17/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 1/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 24.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

10. Säädösehdotusten vaikutusarviointien toteutuminen - nykytila ja kehittämistarpeet

Valiokunnan oma asia O 48/2019 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 1/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 24.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 30/2022 vp

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 24.3.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen